

**UNIVERZITA
JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA**

Magisterské prezenční studium

2009 – 2012

Diplomová práce

Barbora Freimannová

Dekrety prezidenta republiky a jejich vliv na utváření česko-
německých vztahů

Praha 2012

Vedoucí práce: Mgr. Lukáš Novotný M.A., Dr. Phil.

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Master, Full-Time Study

2009 - 2012

Master Thesis

Barbora Freimannová

Presidential decreets and their influence on shaping the czech-
german relationship

Prague 2012

The Master Thesis Work Supervisor:

Mgr. Lukáš Novotný M.A., Dr. Phil.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 23.2.2012

Barbora Freimannová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Mgr. Lukášovi Novotnému M.A., Dr. Phil. za pomoc, ochotu a rady při zpracování této práce.

Anotace

Diplomová práce je zaměřena na vývoj česko-německých vztahů. Pozornost je zejména věnována Dekretům prezidenta republiky, které hrají podstatnou roli v utváření česko-německých vztahů. Práce se zabývá jak jejich okamžitými důsledky, tak i jejich dlouhodobým dopadem.

Klíčové pojmy:

historie česko-německých vztahů po první světové válce,
Dekrety prezidenta republiky,
dekrety v době socialismu,
Česko-německá deklarace,
znovunastolení legitimacy odsunu,
přístupová jednání do EU,
restituce

Anotation

This Diploma thesis is concerned with the development of Czech-German relations. Attention is paid to presidential decreets, which play a significant role in shaping Czech-German relations. The Diploma thesis deals with their immediate consequences, as well as their long-term impacts.

Keywords:

Czech-German relations after the First World War,
presidential decrees,
decrees during socialism,
Czech-German declaration,
restore the legitimacy of the transfer,
dealing with access to EU,
restitution

Obsah:

1. ÚVOD	- 8 -
1.1 STAV POZNÁNÍ.....	- 10 -
1.2 CÍL PRÁCE	- 12 -
1.3 STRUKTURA PRÁCE.....	- 13 -
2. ZÁKLADNÍ MILNÍKY VE VÝVOJI ČESKO-NĚMECKÝCH VZTAHŮ 1918 – 1945....	- 14 -
2.1 1918 – 1938: NOVÉ SOUŽITÍ V NOVÝCH PODMÍNKÁCH.....	- 15 -
2.2 1938 – 1939 DVĚ UDÁLOSTI, KTERÉ ZLOMILY ČESKOSLOVENSKÉMU NÁRODU VAZ	- 20 -
2.3 BŘEZEN 1939 – ČESKÝ NÁROD NAPOSPAS ŘÍŠI.....	- 22 -
2.4 1939 – 1945 KONEC VÁLKY A ZAČÁTEK BILANCOVÁNÍ.....	- 23 -
3. DEKRETY PREZIDENTA REPUBLIKY JAKO NÁSTROJE LEGISLATIVY	- 25 -
3.1 DEFINICE DEKRETŮ	- 27 -
3.2 DEKRETY PŘIJATÉ V EXILU	- 28 -
3.3 DEKRETY PŘIJATÉ PO KOŠICKÉM NÁRODNÍM PROGRAMU	- 29 -
4. DEKRETY PREZIDENTA REPUBLIKY TÝKAJÍCÍ SE POSTAVENÍ NĚMCŮ V ČESKOSLOVENSKU	- 31 -
4.1 DEKRETY PREZIDENTA REPUBLIKY TÝKAJÍCÍ SE OBČANSTVÍ OSOB NĚMECKÉ NÁRODNOSTI	- 32 -
4.2 DEKRETY PREZIDENTA REPUBLIKY TÝKAJÍCÍ SE MAJETKU.....	- 34 -
4.3 DEKRETY A ODSUN NĚMCŮ Z ČESKOSLOVENSKA.....	- 36 -
4.4 VYSÍLENÍ NĚMECKÉ MENŠINY A DALŠÍ POVÁLEČNÉ BĚSY	- 38 -
5. DEKRETY V ČESKO-NĚMECKÝCH VZTAZÍCH DO ROKU 1989	- 41 -
5.1 SMLOUVY A PROHLÁŠENÍ	- 42 -
5.1.1 <i>Pražská smlouva 1973</i>	- 43 -
5.2 SPOLKY NĚMECKÝCH OBČANŮ PO II. SVĚTOVÉ VÁLCE	- 44 -
6. DEKRETY V ČESKO-NĚMECKÝCH VZTAZÍCH PO PŘIJETÍ DEKLARACE.....	- 47 -
6.1 SMLOUVA O DOBRÉM SOUSEDSTVÍ	- 48 -
6.2 ČESKO-NĚMECKÁ DEKLARACE O VZÁJEMNÝCH VZTAZÍCH A JEJICH BUDOUCÍM VÝVOJI.....	- 49 -
7. DEKRETY V PŘÍSTUPOVÝCH JEDNÁNÍCH DO EU	- 51 -
7.1 BOJ O DEKRETY NA POLI EVROPSKÉHO PARLAMENTU	- 52 -
7.1.1 <i>Je Česká republika hodna Evropské unie?</i>	- 53 -
7.1.2 <i>Rozhodnutí</i>	- 56 -
8. BUDOUCNOST DEKRETŮ V ČESKO-NĚMECKÝCH VZTAZÍCH	- 58 -
8.1 RESTITUCE A JEJICH ZÁKONNÁ ÚPRAVA PO ROCE 1989.....	- 59 -
8.1.1 <i>Federální shromáždění a počátek legislativního vymezení restitucí</i>	- 60 -
8.1.2 <i>Nález Ústavního soudu</i>	- 61 -
8.2 RESTITUCE ZABAVENÉHO ŠLECHTICKÉHO MAJETKU – FRANTIŠEK OLDŘICH KINSKÝ	- 63 -
8.2.1 <i>Restituce majetku dalších šlechtických rodů</i>	- 67 -
9. ZÁVĚR.....	- 69 -
SEZNAM LITERATURY	- 71 -
SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	- 73 -

1. Úvod

Dějiny jsou protkány křivdami, u nichž čas jen zmírňuje a tiší dopad. Český národ má dlouhou a bolestnou historii, kdy cesta k nezávislosti byla lemována množstvím obětí. Nejprve se mu podařilo vymanit se z područí Rakouska-Uherska, aby mohl deklarovat svou svobodu a sepletí s ostatními slovanskými národy. Rána v podobě Mnichovské dohody byla velmi bolestná. O to více, že se Československo ocitlo naprosto osamoceno, ačkoli počítalo se zahraniční pomocí. Přišlo o značnou část svého území, Těšínsko, Zakarpatská Rus a zejména Sudety, které do budoucna způsobí řadu problémů v soužití Čechů a Němců. Tato okleštění zakončilo vyhlášení nezávislosti Slovenska.

Válka znamenala pro český lid bezesporu nejhorší období dějin. Ze svobodných lidí se stali opět okupovaným národem, který jakožto slovanský mohl jen vyčkávat, kdy přijde na řadu. Po Konečném řešení židovské otázky by následovalo Konečné řešení české otázky, jak proklamoval ve svém projevu roku 1932 Adolf Hitler.¹

Strach, kterému Češi čelili během let okupace nezmizí v den osvobození. Když dokázali přežít hrůzné běsnění Němců, zejména po útoku na říšského protektora Reinharda Hendricha. Zůstala spousta zloby. A každý se s ní dokázal vyrovnat po svém. Někdo odmítl paušalizovat, jiní se mstili stejnou brutalitou, kterou byli pověstní Němci.

Těžko soudit národ, jenž si tolik vytrpěl. Spáchal zločiny, na základě uplatňování kolektivní viny. Ano, bez pochyby se český národ dopustil zločinu na sudetských Němcích. Ať už v rámci toho, že se řada občanů pasovala do role samosoudců nebo za úpravu podléhalo rozhodnutí o vyvraždění obyvatel Ležáků a Lidic?

Od doby, kdy se obnovil samostatný Československý stát a zavládlo na čtyři desítky let socialistické zřízení státu, nebyla možnost řešit křivdy, kterých se dopustili Češi na

---

¹ Konečné řešení české otázky. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2006, 28. 11. 2011 [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Kone%C4%8Dn%C3%A9_%C5%99e%C5%A1en%C3%AD_%C4%8Desk%C3%A9_ot%C3%A1zky

Němcích. Až na počátku devadesátých let se začaly ozývat hlasité výkřiky kritizující legitimitu Benešových dekretů, ať ze stránky morální nebo právní. Objevily se první žádosti o restituce zkonfiskovaného majetku na základě dekretů prezidenta republiky. Hlasitě se o slovo začal hlásit Sudetoněmecké krajanské sdružení.

Dalším znovunastolením tématu dekretů se stala přístupová jednání České republiky do struktur Evropské unie. Kdy se mu jim věnovalo mnohem více pozornosti než po právu zasluhovaly.

Od konce druhé světové války uplynulo přes šedesát let. Je přesto sudetská otázka tím, co trápí česko-německé vztahy?

1.1 Stav poznání

O problematice dekretů prezidenta republiky bylo vydáno značné množství literatury. Převážná většina knih se zabývá česko-německými vztahy v dějinném kontextu. Jako příklad můžeme uvést vyvážené dílo kolektivu autorů pod vedením Jana Němečka² Cesta k dekretům a odsunu Němců. Tato kniha se snaží objektivně nahlížet na dějinné události od konce první světové války po organizovaný odsun Němců z Československa. Za podrobnou a mimořádně zpracovanou publikaci lze považovat knihu od Václava Houžvičky³ Návraty sudetské otázky.

Ve valné většině případů můžeme pozorovat v použité literatuře objektivní pohled na česko-německé vztahy. Ovšem i v odborné literatuře se občas objeví snaha subjektivně hodnotit dějiny. Tím případem je kniha Cesta Čechů a Němců ke dnešku od Pavla Macháčka⁴. Autor se příliš uchyluje k citovému posuzování událostí a tak dochází až k nekritickým závěrům.

Když se podíváme na zaslepenost na druhé straně sporu, tedy té německé, tak nesmíme opomenout Emanuela Mandlera⁵, který komentuje vznik dekretů v knize Benešovy dekrety, proč vznikaly a co jsou. Řada jeho dovtípení jsou plná agresivní rétoriky a nemuseli bychom být překvapeni, kdyby ve své příští knize popíral Holocaust.

Rozdíl můžeme pozorovat i v rozdílné terminologii. Zatímco čeští autoři, používají slovo „odsun“. Němečtí autoři, k nimž se například řadí Peter Glotz⁶, často používají slovo „vyhnání“.

Značná část literatury se zabývá česko-německými vztahy z hlediska dlouhodobé historie a jejich zkoumání povětšinou končí v odsunu Němců. Není mnoho autorů, kteří by řešili problematiku česko-německých vztahů po roce 1989.

---

² NĚMEČEK, Jan (ved. kol.). Cesta k dekretům a odsunu . Litera Bohemica; Baronet, Praha, 2002

³ HOUŽVIČKA, Václav. Návraty sudetské otázky, Nakladatelství: Karolinum, 2005.

⁴ MACHÁČEK, Pavel. Cesta Čechů a Němců ke dnešku, Nakladatelství Aventinum 2002.

⁵ MANDLER, Emanuel. Benešovy dekrety, Nakladatelství Libry, Praha, 2002.

⁶ GLOTZ, Petr. Vyhnání, Nakladatelství Paseka, Praha-Litomyšl, 2006.

Pokud budeme brát v úvahu důležitá jednání ohledně vstupu České republiky do Evropské unie, tak je vcelku podivuhodné, že se přístupovým jednáním komplexně věnuje pouze německý autor Christiana Domnitz⁷. Okrajově se kapitoly dekretů během vstupu České republiky do Evropské unie dotýká i česká scéna. Konkrétně autorská dvojice Pavel Telička a Karel Barták⁸ v knize *Kterak jsme vstupovali*. Tato kniha nabízí jedinečný pohled do zákulisních praktik na poli Evropského parlamentu a podává očitá svědectví tvrdého vyjednávání ohledně legitimacy dekretů prezidenta republiky.

---

⁷ DOMNITZ, Christian, *Zápas o Benešovy dekrety před vstupem do Evropské unie*, Praha: Nakladatelství Dokořán, 2007.

⁸ TELIČKA, Pavel, BARTÁK, Karel, *Kterak jsme vstupovali*. Praha-Litomyšl: Paseka, 2003.

1.2 Cíl práce

Cílem této diplomové práce je zachytit vývoj česko-německých vztahů v závislosti na dekretch prezidenta republiky. Zmapujeme si vývoj událostí vedoucích k jejich vzniku. Budeme pokračovat dobou, kdy sehrály důležitou roli, zejména v poválečném Československu. Nadále jejich útlum v době socialismu až po jejich znovunastolení jakožto hojně diskutovaného tématu po roce 1989.

Jde nám především o to, abychom mohli analyzovat nejen samotné dekry, ale i dobu, v níž vznikaly. Nespatřily totiž světlo světa bezdůvodně. Každý vývoj má své příčiny, to je důvodem, proč jsme se zabývali celou problematikou dekretů komplexně.

Budeme zkoumat, zda jsou dekry prezidenta republiky v jedenadvacátém století stále aktuálním tématem. Jestli mohou přinést nějaké aktuální problémy do vztahů s našimi německými sousedy.

1.3 Struktura práce

Prvotně vymezíme základní problematiku česko-německých vztahů z hlediska historického vývoje. Nastíníme si dějinné události, které vedly k podpisu a uplatňování Dekretů prezidenta republiky.

Osvětlíme si problematiku exilové vlády a ztížené podmínky zákonodárství ve válečných podmínkách. Dále rozebereme jednotlivé dekrety týkající se německé menšiny a jejich dopad na ni.

Po přijetí dekretů následoval dekrety ne zcela konkrétně popsany odsun německé menšiny, ovšem v česko-německých vztazích hraje důležitou roli, tudíž nebude tato problematika opomenuta. Nedílnou součástí doby, kdy začaly dekrety působit je i vznik vysídleneckých organizací.

Po přijetí dekretů následuje období socialismu, kdy se česko-německé vztahy příliš nevyvíjely. Klíčovou dobou pro nás budou události od roku 1989, kdy dochází k navazování bližšího kontaktu s Německem. Tento proces byl dovršen přijetím Česko-německé deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím vývoji.

K opětovnému nastolení problému dekretů došlo v přístupových jednáních České republiky do struktur Evropské unie, kdy se opět otevřela diskuze ohledně jejich legitimacy

Současnost česko-německých vztahů se nese v duchu významného vylepšení. I když se pořád ještě ozývají hlasy ohledně nápravy křivd let minulých, což si ukážeme zejména na restitučních řízeních.

Diplomovou práci uzavírá pohled na účinnost dekretů v současnosti a zda mohou ještě nějakým způsobem ovlivňovat naše relativně dobré sousedské vztahy.

2. Základní milníky ve vývoji česko-německých vztahů 1918 – 1945

Jelikož vývoj česko-německým vztahů lze sledovat z velmi dlouhodobého horizontu, někteří datují tyto rozpory až do třináctého století: „*Rivalita mezi Čechy a Němci v Bohemii není problém, který stvořila Versailleská smlouva, ale v různých podobách trvá více než sedm století*“.⁹ Přestože můžeme nalézt prvopočátky složitého soužití o mnoho století dříve, tak zaměříme na jejich vývoj od vzniku samostatného Československa.

Začneme již zmíněným vznikem československého státu, jelikož z tohoto období můžeme vyzorovat události, které ovlivnily do značné míry pohled sudetských Němců na jejich soužití v novém státě. Posléze přejdeme k období předmnichovskému, kde se budeme věnovat zejména vzniku SdP a Kurtu Henleinovi. Bude následovat jedno z nejtěžších období v Československých dějinách v podobě Mnichovské dohody a následků, které s sebou nesla pro československý lid. Historický přehled zakončíme rokem 1945.

---

⁹ HOUŽVIČKA, Václav. *Návraty sudetské otázky*. Praha : Karolinum, 2005. Německá střední Evropa a česká emancipace, s. 5

2.1 1918 – 1938: nové soužití v nových podmínkách

Po letech nadvlády Rakousko-uherské dynastie se samostatné Československo začalo řešit problémy německé menšiny na svém území.

Pokusy o vyjednávání Němců žijících na území budoucího Československa začaly už v průběhu první. světové války. Německá Národní strana pro Čechy jenž zastupovala zájmy sudetských Němců se pokusila navrhnout poválečné územní uspořádání tzv. velikonočním programem z roku 1915. Tento program definoval myšlenku, kterou sudetští Němci řešili s dostatečným předstihem, možná právě proto, že si nemohli být jisti jakých práv se po skončení války dočkají.¹⁰

*„Hned 22.10.1918 odmítli poslanci českých Němců vznik Československa a vyhlásili ve Vídni odtržení pohraničních oblastí a jejich připojení k Rakousku. Rozloha tohoto území byla 26 000 km², což byla třetina plochy země Koruny české“.*¹¹

Německá protistrana se snažila co nejvíce poukázat na nesmyslnost hranic Československa v navrhovaném územním celku. Němci apelovali na jakési morální nároky, které československé straně nedávají právo přivlastnit si území, která jsou hojně obydlena německými občany.

Ovšem tyto požadavky byly nespelnitelné. Nutností bylo zachovat nově vzniklý stát v jasně vytyčených hranicích. Pokud by Československo kývlo na odtržení svých částí, tak by patrně nemohlo dlouhodobě působit jako nezávislý stát. Ať už se bavíme o rozloze, která by stále držela Československý lid v neustálém napětí, zda jej opět nepohlčí některý z německy mluvících sousedů. Dalším hlediskem je ekonomická situace a v neposlední řadě je zde i hledisko morální. A to, že po dlouhých bojích vznikl samostatný stát, jenž by měl darovat území mocnosti, která vyvolala první světovou válku, dosud nejhorší válečný konflikt.

Z této doby ve své podstatě pramení nadcházející smutné události. Sudetských Němcům bylo upřeno právo na sebeurčení. Ve své době se totiž uvažovalo, že každý

---

¹⁰ MACHÁČEK, Pavel. *Cesta Čechů a Němců ke dnešku*. Praha : Aventinum, 2002. , s. 41.

¹¹ MACHÁČEK, Pavel. *Cesta Čechů a Němců ke dnešku*. Praha : Aventinum, 2002. , s. 41.

národ má mít jeden stát. Sudetští Němci národem nebyli a v zájmu vytvoření samostatného Československa mu byli přiděleni. A právě tento akt lze shledat jako klíčový pro jejich pocit, že náleží k německému národu více než k tomu československému.

Samostatný český stát vznikl 28. října, ale co se týkalo území, tak to nebylo v té době ještě pevně určeno, což byl dle Ferdinanda Peroutky problémem pro obě strany. Bylo to období nejasné budoucnosti i pro sudetské Němce. Domníval se, že pouze zkouší všelijaké možnosti, aby mohli odvrátit hrozbu, která jim zabránila v právu na sebeurčení. Viděli ji totiž stále otevřenou.¹²

*„Ze všech těchto příčin není možno označit tehdejší počínání Němců jako velezradu. V té věci ještě žádné právo neexistovalo. Nebyli ještě žádným právním, mezinárodním aktem připojeni k československému státu“.*¹³

Zásadním krokem k budoucímu uspořádání byl desátý bod z celkových čtrnácti amerického prezidenta Wilsona. Tento bod zajišťoval pokud možno co největší autonomii státům, jenž byly dříve součástí Rakouska-Uherska. Na konferenci ve francouzském Versailles se jednalo o bližší specifikaci požadavků zúčastněných států a vyjednávání ohledně utváření nového poválečného uspořádání Evropy.¹⁴

Český stát dostal povolení spojit se se slovenským, dostal sporná území od Rakouska i Maďarska a území se ve prospěch německé menšiny vzdávat nemusel.

Rok 1919 se stal klíčovým i z hlediska vzniku většiny německých polických stran, jenž do budoucna ovlivnily podobu české politické scény. *„Jako první se počátkem*

---

¹² HOUŽVIČKA, Václav. *Návraty sudetské otázky*. Praha : Karolinum, 2005. Střední Evropa nástupnických států, s.107.

¹³ HOUŽVIČKA, Václav. *Návraty sudetské otázky*. Praha : Karolinum, 2005. Střední Evropa nástupnických států, s.97 -103.

¹⁴ HOUŽVIČKA, Václav. *Návraty sudetské otázky*. Praha : Karolinum, 2005. Střední Evropa nástupnických států, s.91.

srpna 1919 ustavila Německá strana svobodomyšlná (*Deutsche demokratische Freiheitspartei*), zastupující část liberálně orientovaného městského obyvatelstva“.¹⁵

Následovala ji Německá sociálně demokratická strana dělnická (*Deutsche sozialdemokratische Arbeiterpartei*).

„Vedení strany v čele s Josefem Seligerem bylo původně radikální politicky i sociálně, ČSR byla hodnocena jako výtvor dohodového imperialismu, její ústava jako „sebevražda demokracie“ atd.“¹⁶ Dalším nově vzniklým subjektem byla Německá strana nacionální. Do voleb vstoupila s nacistickou DNSAP.

Pokud se konkrétněji podíváme na postavení Němců žijících na území Československa, tak situaci v níž se nacházeli nelze považovat za jakkoli diskriminační. Byli soustavně zváni na jednání s Českým národním výborem, byli zváni k tomu, aby se podíleli na státní moci.

Na jaře roku 1921 byla Masarykem nabídnuta účast německých politiků ke vstupu do vlády, ti odmítli. Nabídka obsahovala slib československé vlády, že německým občanům se dostane jejich legitimního práva bez jakéhokoli omezení.¹⁷

„Při parlamentních volbách v r. 1920 Němci získali z celkových 281 mandátů 72, což odpovídá 26% odevzdaných hlasů. Byl to další důkaz jejich rovnoprávnosti, neboť získali více mandátů, než činil jejich proporční podíl na počtu obyvatel“.¹⁸

Roku 1923 se přeci jen podařilo přivést do vlády německou stranu, stala se jí partaj Svaz zemědělců (*Bund der Landwirte, BdL*). Tato strana se vůči ČSR vyjadřovala

---

¹⁵ NĚMEČEK, Jan , et al. *Cesta k dekretům a odsunu Němců*. Praha : Litera Bohemica; Baronet, 2002. Češi a Němci ve společném státě 1918-1947, s. 16.

¹⁶ NĚMEČEK, Jan , et al. *Cesta k dekretům a odsunu Němců*. Praha : Litera Bohemica; Baronet, 2002. Češi a Němci ve společném státě 1918-1947, s. 17.

¹⁷ MACHÁČEK, Pavel. *Cesta Čechů a Němců ke dnešku*. Praha : Aventinum, 2002. Československá republika, s. 43.

¹⁸ MACHÁČEK, Pavel. *Cesta Čechů a Němců ke dnešku*. Praha : Aventinum, 2002. Československá republika, s. 43.

pozitivně. Dokonce sebou tento vstup německé strany přinesl pro předsedu strany Franze Spinu místopředsednické křeslo v poslanecké sněmovně. „*BdL se pak trvale podílela na řízení státu účastí v koaličních vládách až do jara 1938, kdy nejen vystoupila z vlády Milana Hodži, ale splynula také s Henleinovou SdP*“.¹⁹

Československá republika se skutečně snažila o to, aby se nemohli zástupci německé menšiny cítit diskriminovaní. Sice byl nově vzniklý stát vázán v tomto ohledu Smlouvou o ochraně menšin ze Saint-Germain, ale toto ujednání se zabývalo spíše podporou řadových občanů. Zejména se jednalo o svobodné užívání rodného jazyka menšin, náboženství, kultura atd.. Ovšem Masaryk se snažil o mnohem více. „*S výjimkou Lotyšska, kde zástupci tamních baltických Němců krátce usedlo vládních křesel v letech 1926-1927, se tím německá menšina stala jedinou ze všech zemí střední a východní Evropy, která se podobným způsobem podílela na činnosti nejvyšších mocenských orgánů příslušných států*“.²⁰

Roku 1933, kdy o sobě dává výrazným způsobem vědět Konrad Henlein. Osoba, která nechvalně zasáhne do dějin českého státu. Tento český rodák, syn německého otce a české matky nenápadně, ale zcela jistě podnikal kroky k „osvobození“ českých Němců a rozvrácení Československa. Stanul v čele SHF. Toto hnutí vzniklo z prostého důvodu, ze strachu, že budou na území Československa zakázány DNSAP a DNP. „*Od léta 1934 bylo zahájeno financování činnosti SHF z Říše a odtud přicházela i podpora pro propuštěné z vězení*“.²¹

U SHF došlo v roce 1935 došlo k přejmenování na Sudetendeutsche Partei (SdP). K tomuto kroku došlo zejména kvůli nejasnostem, zda se jedná o hnutí, které se může ucházet o účast v nadcházejících volbách. Problém byl tedy vyřešen a Konrad Henlein měl zcela volnou cestu do poslanecké sněmovny i senátu. V parlamentních volbách se

---

¹⁹ NĚMEČEK, Jan , et al. *Cesta k dekretům a odsunu Němců*. Praha : Litera Bohemica; Baronet, 2002. Češi a Němci ve společném státě 1918-1947, s. 19.

²⁰ NĚMEČEK, Jan , et al. *Cesta k dekretům a odsunu Němců*. Praha : Litera Bohemica; Baronet, 2002. Češi a Němci ve společném státě 1918-1947, s. 21.

²¹ NĚMEČEK, Jan , et al. *Cesta k dekretům a odsunu Němců*. Praha : Litera Bohemica; Baronet, 2002. Češi a Němci ve společném státě 1918-1947, s. 24.

Sudetendeutsche Partei (SdP) zvítězila nad všemi ostatními německými stranami v českých zemích se ziskem 23 mandátů v senátu.²²

Konrad Henlein se uměl v politickém prostředí skvěle pohybovat i díky svým vysoce postaveným známostem. Zejména ve Velké Británii, kam přijel v roce 1935 nastínit problematiku Sudet. Díky jeho propagandě a nečinnosti československé vlády, která se nebránila útokům z jeho strany se vytvořila iluze utlačované německé menšiny na území Československa.

*„Politiku SdP Henlein definitivně podřídil linii nacistického státu na konci roku 1937: 9. listopadu sestavil „Zprávu pro Vůdce a říšského kancléře o aktuálních otázkách německé politiky v Československé republice“, v níž ujišťoval Adolfa Hitlera svou loajalitou a vyjadřoval přání, aby se řešení problému německé menšiny v ČSR – připojením sudetoněmeckých oblastí v Německu – ujala říše“.*²³

---

²² NĚMEČEK, Jan , et al. *Cesta k dekretům a odsunu Němců*. Praha : Litera Bohemica; Baronet, 2002. Češi a Němci ve společném státě 1918-1947, s. 24-25.

²³ ZIMMERMANN, Volker. *Sudetští Němci v nacistickém státě*. Praha : Prostor; Argo, 2001. Založení Henleinovy strany, s. 39.

2.2 1938 – 1939 Dvě události, které zlomily československému národu vaz

Události tohoto roku započal anšlus Rakouska, nastalo opojení německého obyvatelstva na území Československa, bylo jasné, že přichází nová éra. Velká Británie s Francií nechtěly riskovat kvůli krizi válku a v nótě z 19. září 1938, definovaly požadavek na spojeneckém Československu, aby odstoupilo sudetoněmecké území Hitlerovi. Edvard Beneš tento požadavek akceptoval. Jelikož nota s sebou nesla i pohrůžku, že pokud Československo území nevydá, nepřijdou mu v případě války velmoci na pomoc.²⁴

Snadné pohlčení československých území Hitlerovi zkomplikovalo plány na vojenský vpád do Československa. Byl rozhodnut řešit situaci vojensky, jelikož nepředpokládal, že se západní mocnosti tak rychle vzdají ochrany Československa. Zbabělé rozhodnutí Velké Británie okomentoval Chamberlain takto: „*Československá otázka je evropskou otázkou a její vyřešení je pro velmoci nejen právem, ale i povinností. Ony se musí také postarat o to, aby československá vláda z nerozvážnosti nebo z umíněnosti neodmítla vyklizení území*“.²⁵ Kdyby jen Chamberlain tušil, že Hitlerovi nebude stačit obětování Československa. Zanedlouho bude i jeho Velká Británie vystavena agresí nacistického Německa. Kdyby toto předpokládal, možná by volil jinou rétoriku.

Po podepsání Mnichovské dohody jsme svědky značného okleštění hranic Československa ve prospěch Říše. I když se jednalo o území, jenž byla převážně osídlena Němci, tak s odtržením území přišlo československo i o veškerá naleziště nerostného bohatství či průmyslová odvětví. „*Pod německou nadvládou se dostal i velký počet Čechů – v odtržených oblastech jich podle sčítání lidu z r. 1930 žilo 726 416. Smlouva o nových hranicích mezi Československem a říší byla podepsána 21. listopadu*

---

²⁴ ZIMMERMANN, Volker. *Sudetiští Němci v nacistickém státě*. Praha : Prostor; Argo, 2001. Založení Henleinovy strany, s. 57.

²⁵ HOUŽVIČKA, Václav. *Návraty sudetské otázky*. Praha : Karolinum, 2005. Německá střední Evropa a česká emancipace, s.214.

1938; odstoupeno tak bylo území o rozloze 28 680 km² s 3 653 292 obyvateli. Slabosti ČSR využilo Polsko a Maďarsko: a rovněž se zmocnily dlouho požadovaných území“.²⁶

Také je nutno v souvislosti s odtržením území úprk českých obyvatel, Židů a německých antinacistů z oblasti zabrané Německem. Stěhování začalo již před Mnichovskou dohodou, avšak k masivnímu odchodu obyvatelstva, které nepříslušelo ať už národností či smýšlením do tábora německého došlo až po podpisu zmíněné dohody. „Mezi uprchlíky z okupovaných území tvořili Češi, kterých bylo přes 140 000 osob, zdaleka největší skupinu. Asi pětina celého českého obyvatelstva sudetoněmeckých oblastí podle stavu z roku 1930 uprchla do vnitrozemí“.²⁷

Zabrání Sudet znamenalo pro řadu tamních Němců vysvobození, na které dlouhých dvacet let čekali. Našli se ale i tací, kteří se nástupu Hitlera neobávali o nic méně než jejich čeští spoluobčané. Je v podstatě nemožné určit, kolik sudetských Němců po Mnichovské dohodě opustilo své domovy. Údaje se významně liší. Za nejpravděpodobnější variantu je považován počet 35 000 německých emigrantů²⁸

A konečně Henlein byl odměněn za svou dlouhotrvající a neutuchající touhu o „navrácení“ sudetských Němců, tam kam patří. Stal se velitelem své župy, Hitlerovým prvním mužem pro Sudety.

---

²⁶ ZIMMERMANN, Volker. *Sudešští Němci v nacistickém státě*. Praha : Prostor; Argo, 2001. Založení Henleinovy strany, s. 58.

²⁷ HEUMOS, Peter. Mnichovská dohoda a počátky emigrace v Československu. In KOKOŠKA, Stanislav; OELLERMANN, Thomas. *Sudešští Němci proti Hitlerovi*. Praha : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2008. s. 67.

²⁸ GEBEL, Ralf. Odvrácená strana jásotu: pronásledování a teror. In KOKOŠKA, Stanislav; OELLERMANN, Thomas. *Sudešští Němci proti Hitlerovi*. Praha : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2008. s. 76.

2.3 Březen 1939 – Český národ napospas Říši

Hitlerův hlad po získání českého území byl bezbřehý, po potupném zabrání území na základě Mnichovské dohody přichází poslední pomyslný hřebíček do rakve českého národa v podobě Protektorátu Čechy a Morava.

Když Francie nechala Československo napospas Říši, Beneš odstoupil. Po Benešovi a Masarykovi, dvou silných osobnostech, které byly znakem pro svobodný stát, tak nastal čas pro nového prezidenta. Nehledala se ikona, která by národ vyvedla z pochmurných časů. Shánka byla po nevýrazné apolitické osobě, která bude plnit zejména reprezentativní úlohu. Tou byl Emil Hácha, Prezident Nejvyššího správního soudu, veřejně nepříliš známá osoba.

Hácha, podlehl výhrůzkám nacistického Německa a vložil 15.3. 1939 vládu nad Čechami a Moravou do rukou vůdce. Své dceři v den podpisu protokolu řekl: *„Za to, co jsem učinil, mě jednou národ nazve zrádcem“*.²⁹

Prohlášení ohledně této události na sebe nenechalo dlouho čekat. *„Hitler považoval Československo za území, které by mělo po právu patřit Říši. Protože toto území pět tisíc let spravovala a vůdce uznal za vhodné zachránit český a slovenský národ. Jelikož si svůj mladý stát nedokáže udržet“*.³⁰

---

²⁹ TOMÁŠEK, Dušan, KVAČEK, Robert. *Causa Emil Hácha*. Praha : Themis, 1995.s.39.

³⁰ BENEŠ, Zdeněk, et al. *Rozumět dějinám : Vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848 - 1948*. Praha : Gallery, 2002. s. 114.

2.4 1939 – 1945 Konec války a začátek bilancování

Český národ byl pokořen a dostávalo se mu na každém kroku vědomí, že již není svoboděn. Tyran, který se stal symbolem tohoto pokoření se stal Reinhard Heydrich. Ten předložil záhy svou představu o tom, jak by mělo být naloženo s českým národem. „*Realizace německé politiky měla probíhat formou poněmčení části českého obyvatelstva, část pak měla být přemístěna do východních oblastí či přímo do Říše a část, která by se nechtěla podrobit germanizaci, měla být postavena ke zdi – tedy vyhlazena*“.³¹

Významným krokem pro utiskovaný stát se stal atentát právě na Heydricha. Tento významný čin stál mnoho lidských životů ve snaze Říše ukázat, že neposlušnost nebude nikdy více tolerována. Následovaly hromadné popravy a nejděsivější masakr, který tento národ zažil – Lidice a Ležáky. Heydrichova smrt nepotěšila jen český národ, evropské velmoci, ale zejména Henleina. Heydrich dlouhodobě oslaboval Henleinovu moc v Sudetech.

Smrt Heydricha však přinesla nejtemnější období pro český národ. Můžeme se domnívat, že právě teror, který Heydrich samotný a následné vraždění ve jménu odplaty vystupňovaly nenávist českého národa k Němcům do té nejvyšší míry.

Konec války sebou nese potřebu vypořádat se s minulostí a dát legislativní řád letům nadcházejícím. Tím pomyslným vypořádáním, které přesahovalo hranice Československa se stala mezinárodní konference v Postupimi

Právě Postupimská konference dala československé vládě při přípravě na vysídlení Němců zelenou kartu. A na tuto kartu se představitelé státu měli možnost několikrát odvolat.

„Na výzvu Evropské poradní komise, kterou v Londýně utvořily tři velmoci, mj. pro přípravu podmínek příměří s Německem, předložila československá vláda 24. srpna 1944 své návrhy na to, co by si do podmínek příměří přála včlenit. Zvláštní kapitola byla v memorandu věnována otázce přesídlování. Kapitola zněla: Ti Němci (Mad'aři),

---

³¹ NĚMEČEK, Jan , et al. *Cesta k dekretům a odsunu Němců*. Praha : Litera Bohemica; Baronet, 2002. Češi a Němci ve společném státě 1918-1947, s. 68.

kteří měli československou státní příslušnost má být odňata anebo kteří se vystěhují do Německa (Maďarska), budou Německem (Maďarskem) uznáni jako státní příslušníci a budou na území těchto států připuštěni“.³²

Německo (Maďarsko) se těchto osob ujme od okamžiku, kdy dosáhnou hranic, a pak až do definitivního usazení na území státu. Za tímto účelem budou učiněna všechna nezbytná legislativní a administrativní opatření včetně obstarání nezbytné půdy.

Německo (Maďarsko) jim proplatí poukázky, které jim předtím vystaví československý stát na majetek, jež v Československu zanechají. Peníze, které si s sebou přinesou z Československa, jim budou směněny za měnu platnou v Německu (Maďarsku)“.³³

Postupimská konference položila mezinárodněprávní základ pro odsun menšin nejen z Československa, ale i z Polska nebo z Maďarska. „*Vláda Velké Británie navíc sama již 12. května 1944 v rámci zvláštní komise pro posouzení otázek transferu německých menšin (Interdepartmental Committee on the Transfer of German Population) dospěla k názoru, že pro odsun, který považovala v případě Polska a Československa za nevyhnutelný (počítala s eventuálním transferem německé menšiny i z území Maďarska, Rumunska, Jugoslávie a Alsaska-Lotrinska), bude nezbytné, aby státy, kterých se bude týkat svým vlastním zákonodárstvím, řešily otázku odejmutí státního občanství a konfiskace majetku těch příslušníků menšin, kteří byli příslušníky Německé říše, a to mimo jiné jako součásti náhrady válečných škod“.³⁴*

Takže nejen že Postupimská konference posvětila odsun menšin z Československa, ale zároveň se zmiňuje i o reparacích v podobě zabaveného majetku odsunutých Němců. Edvard Beneš se dočkal naplnění jeho požadavků.

---

³² BRÜGEL, Johann W. *Češi a Němci*. Praha : Academia, 2008. Vyslovily velmoci souhlas?, s. 205.

³³ BRÜGEL, Johann W. *Češi a Němci*. Praha : Academia, 2008. Vyslovily velmoci souhlas?, s. 205-206.

³⁴ KUKLÍK, Jan. Tzv. Benešovy dekrety z právně-historické perspektivy. In BLAIVE, Muriel; MINK, Georges. *Benešovy dekrety*. Praha : Dokořán, 2003. s. 62.

3. Dekrety prezidenta republiky jako nástroje legislativy

Než se budeme věnovat samotným dekretům, tak je zapotřebí přiblížit si události, jenž jim předcházely. Zejména je nutné si uvědomit, že po Protektorátu Čechy a Morava přestala Československá republika fungovat jakožto suverénní stát. Uskupení jež vzniklo poté nebylo uznáno velmocemi a tudíž nebyl uznán ani jeho právní stav.

Nejdůležitějším krokem, který vyvstal před Edvardem Benešem bylo donutit zejména Velkou Británii a Francii k uznání československé exilové vlády. Po dlouhých vyjednáváních byla lordem Halifaxem, britským ministrem československé prozatímní státní zřízení 21. července 1940 uznáno.³⁵

Beneš tedy začal vystupovat jako hlava státu. „*Svoji funkci opíral o teorii, podle níž byla jeho abdikace z funkce prezidenta v říjnu roku 1938 neplatná, neboť byla vynucena Německem*“.³⁶ Právě tento akt bude do budoucna vyvolávat řadu sporů ohledně legitimacy.

Rozpor lze vnímat i v ohledu, do jaké míry lze považovat Benešovu abdikaci jako vynucenou. Jednalo se o regulérní odstoupení, po němž ještě Emilu Háchovi k jeho nové funkci gratuloval.³⁷ Ať už byl Beneš odejit či odešel dobrovolně, podařilo se vytvořit iluzi, že měl na prezidentský úřad plné právo.

Ihned po skončení války byl Edvard Beneš schválen v prezidentském úřadu Prozatímním Národním shromážděním. „*Od července roku 1941 byl jako hlava československého, státu uznáván Velkou Británií a SSSR, od roku 1942 i Spojenými státy*“.³⁸

---

³⁵ JECH, Karel. Ediční úvod. In KUKLÍK JR., Jan ; MIKULE, Vladimír. *Němci a Maďaři v dekretch prezidenta republiky*. Brno : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR; Doplněk, 2003. s. 23.

³⁶ JECH, Karel. Ediční úvod. In KUKLÍK JR., Jan ; MIKULE, Vladimír. *Němci a Maďaři v dekretch prezidenta republiky*. Brno : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR; Doplněk, 2003. s. 24.

³⁷ MANDLER, Emanuel. *Benešovy dekrety*. Praha : Nakladatelství Libri, 2002. Jak se připravuje svoboda, s. 21.

³⁸ JECH, Karel. Ediční úvod. In KUKLÍK JR., Jan ; MIKULE, Vladimír. *Němci a Maďaři v dekretch prezidenta republiky*. Brno : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR; Doplněk, 2003. s. 25.

K problematice exilových vlád se též vyjádřilo britské ministerstvo zahraničí následovně: „politikou vlády Jeho Veličenstva je nakládat se spojeneckými vládami vytvořenými v této zemi jako s plně kompetentními a suverénními vládami a v zájmu ochrany aktivity těchto vlád v zahraničí před nepřítelem, není vhodné v žádném případě zpochybňovat ústavní autoritu těchto spojeneckých vlád vydávat takovéto dekrety nebo dekrety-zákony. Vláda Jeho veličenstva podle toho také obecně uznává takovéto dekrety, jako jakékoli jiné zákonodárství spřátelených států v čase míru, pokud se tyto dekrety nedostávají do konfliktu se zákonodárstvím Velké Británie“.³⁹

Také je nutno si uvědomit, že Československo rozhodně nebylo jediným státem, který byl nucen se vydat cestou přijímání dekretů. Za příklad si můžeme uvést Lucembursko či Belgie.⁴⁰

---

³⁹ KUKLÍK, Jan. Tzv. Benešovy dekrety z právně-historické perspektivy. In BLAIVE, Muriel; MINK, Georges. *Benešovy dekrety*. Praha : Dokořán, 2003. s. 64.

⁴⁰ KUKLÍK, Jan. Benešovy dekrety - fakta a mýty. In *Česko-německá deklarace*. Praha : CEP- centrum pro ekonomiku a politiku, 2007. s. 149.

3.1 Definice dekretů

Dekrety byly vnímány jako akty vznikající v období legislativní nouze. Přesto, že situace za níž vznikaly byla značně komplikovaná, tak muselo mít jejich schvalování jisté zásady, bez nichž by byly ještě snadněji napadnutelné v budoucnu. Výjimečná doba si žádala výjimečné nástroje, jak dosáhnout práva.

Prvně budeme vycházet z faktu, že se prozatímní státní zřízení Československé republiky v emigraci nacházelo ve složité situaci. Vzhledem k válečnému stavu nebylo možné projednávat zákony na úrovni Národního shromáždění. *„Řešení exilové vlády bylo jednoznačné – zákonodárnou moc v exilu svěřila prezidentu republiky v součinnosti s vládou. Vycházela přitom z dosavadních zkušeností ostatních exilových reprezentací. Další inspirací se stal ústavní zákon č. 330/1938 Sb. o zmocněních ke změnám ústavní listiny a ústavních zákonů republiky československé a o mimořádné moci nařizovací z období druhé republiky. I když odvolávat se na tento zákon nebylo politicky přijatelné v důsledku úzkostlivého vyhýbání se všemu, co připomínalo pomnichovské Česko-Slovensko, exilové státní zřízení použilo do určité míry stejnou koncepci: prezident republiky je oprávněn vydávat ústavní dekrety k návrhu vlády, a to z za spolupodpisu předsedy vlády a členů vlády, odpovědných za jejich provedení“.*⁴¹

Už roku 1940 bylo využito plně možnosti vydávat dekrety, jenž nahrazovaly zákony. *„Šlo o provizorní normy, které byly po válce na podzim 1945, pokud mezitím nepozbyly platnosti, předloženy k dodatečnému potvrzení prozatímnímu Národnímu shromáždění. Původní čs. parlament totiž přestal existovat už za tzv. druhé republiky v prosinci 1938, kdy se své legislativní pravomoci sám dočasně zřekl ve prospěch Beranovy polofašizující česko-slovenské vlády.“*⁴²

---

⁴¹ JECH, Karel. Ediční úvod. In KUKLÍK JR., Jan ; MIKULE, Vladimír. *Němci a Maďaři v dekretech prezidenta republiky*. Brno : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR; Doplněk, 2003. s. 33.

⁴² TOMÁŠEK, Dušan. Jak vznikaly dekrety. In RICHTER, Karel, et al. *Bez démonů minulosti*. Praha : Rodiče, 2003. s. 227.

3.2 Dekrety přijaté v exilu

Převážná většina dekretů, jenž byly vydány exilu, se týkala ustavení exilového státního zřízení. Ve své podstatě se jednalo o nastolení jakéhosi legislativního pořádku.

Dekretem, jenž nelze opomenout je ten s pořadovým číslem 1 z roku 1940. „Dokud nebude možno prováděti ustanovení hlavy druhé ústavní listiny z 29. února 1920 o moci zákonodárné, bude prezident republiky úkony, které mu ukládá par. 64 č. 1 a č.3. úst. listiny, pokud k nim je zapotřebí souhlasu Národního shromáždění, vykonávati se souhlasem vlády“.⁴³

To, že nebylo možné v složité exilové situaci svolat Národní shromáždění vedlo k zpětnému schválení také tímto orgánem. Stalo se tak za pomoci ústavního zákona 57/1946 Sb. ze dne 28. března 1946, kterým se schvalují a prohlašují za zákon dekrety prezidenta republiky. „*Prozatímní Národní shromáždění schvaluje a prohlašuje za zákon ústavní dekrety a dekrety prezidenta republiky, vydané na základě § 2 ústavního dekretu prezidenta republiky ze dne 15. října 1940, č. 2 Úř. věst. čsl. (č. 20/1945 Sb.), o prozatímním výkonu moci zákonodárné, a to včetně právě uvedeného ústavního dekretu, pokud se tak již nestalo.*

(2) Veškeré dekrety prezidenta republiky jest považovati od jich počátku za zákon; ústavní dekrety budiž považovány za zákon ústavní.

(3) Územní a časová platnost předpisů v předcházejících odstavcích uvedených zůstává beze změny“.⁴⁴

---

⁴³ HANZLÍK, František. Benešovy dekrety, odsun sudetských Němců a zápas o moc v poválečném Československu. In RICHTER, Karel, et al. *Bez démonů minulosti*. Praha : Rodiče, 2003. s. 247.

⁴⁴ Dekrety prezidenta Edvarda Beneše. In Poslanecká sněmovna *Poslanecká sněmovna* [online]. 1995 [cit. 2011-11-19]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/docs/laws/dek/u1946.html>>.

3.3 Dekrety přijaté po Košickém národním programu

Dne 4. dubna 1945 byla prezidentem Benešem jmenována první československá vláda na osvobozeném území. „Vláda na svém prvním zasedání vyhlásila v Moskvě dohodnutý tzv. Košický vládní program. Kromě vojenských a zahraničněpolitických otázek řešil vládní program především problematiku obnovy a zároveň radikální proměny česko-slovenského státoprávního uspořádání a politického, sociálního, správního a ekonomického systému předmnichovského Československa. Pro další osud německé a maďarské menšiny v Československu se stala klíčovými ustanovení článku VIII vládního programu. Represivní postup proti menšinám byl odůvodněn tím, že se z „velké části staly povolným nástrojem dobovačné politiky proti republice zvenčí, a z nichž se zejména českoslovenští Němci propůjčili přímo k vyhlazovacímu tažení proti českému a slovenskému národu“.⁴⁵

Nyní se podíváme na pro nás zásadní pasáž Košického programu. „Republika nechce a nebude postihovat své loajální německé a maďarské občany a zejména ne ty, kteří i v dobách nejtěžších zachovali k ní věrnost, s viníky však bude postupovat přísně a neúprosně, jak to vyžaduje svědomí našich národů, svatá památka nespočetných našich mučedníků, klid a bezpečnost budoucích pokolení. Vláda se proto bude přidržovat pravidel: Z občanů Československé republiky německé a maďarské národnosti, kteří měli československé státní občanství před Mnichovem 1938, bude státní občanství potvrzeno a event. návrat do republiky zajištěn u antinacistů a antifašistů, u těch, kteří vedli už před Mnichovem aktivní boj proti Henleinovi a proti maďarským iredentistickým stranám a za Československou republiku, kteří po Mnichově a po 15. březnu byli německou a maďarskou státní mocí pro svůj odpor a boj proti tamnímu režimu a za věrnost k Československé republice pronásledováni a uvrženi do žalářů a koncentračních táborů anebo kteří museli před německým a maďarským terorem uprchnout za hranice a tam se účastnili aktivního boje za obnovení Československa. U ostatních československých občanů německé a maďarské národnosti bude československé státní občanství zrušeno. Tito občané mohou znovu optovat pro Československo, přičemž si úřady republiky ponechávají právo individuálního

---

⁴⁵ NĚMEČEK, Jan, et al. *Cesta k dekretům a odsunu Němců*. Praha : Litera Bohemica; Baronet, 2002. Češi a Němci ve společném státě 1918-1947, s. 79.

*rozhodnutí o každé žádosti. Ti Němci a Maďaři, kteří se přistěhovali na území Československé republiky po Mnichovu 1938, budou z republiky vykázáni ihned, pokud nepodléhají trestního stíhání. Výjimku činí osoby, které pracovaly ve prospěch Československa“.*⁴⁶

Na osvobozeném území se vydalo na 130 dekretů. Jejich charakter byl velmi různorodý. Zejména šlo o nastolení pořádku a obnovy v Československu. Tedy obnova hospodářství, změny v ústavních orgánech či vznik nových vysokých škol.⁴⁷

Další dekreta, které se týkaly Němců, lze dělit na ty znárodnovací a dekreta řešící občanství německých občanů. K nim je někdy přiřazován ještě dekret prezidenta republiky o zrušení německé univerzity v Praze, který s konečnou platností ukončil činnost této nacisty ovládané vysokoškolské instituce“.⁴⁸

---

⁴⁶ BRÜGEL, Johann W. *Češi a Němci*. Praha : Academia, 2008. Košický program a skutečnost, s.178.

⁴⁷ Prozatímní ústava ČSR – její změny a forma vlády , ŠUSTOVÁ, Jana. In *Otázky_ustavko* [online]., 2006-2-18 [cit. 2011-11-28]. Dostupné z WWW: <pravo.wz.cz/ust/data/otazky_ustavko-b.doc>.

⁴⁸ Prozatímní ústava ČSR – její změny a forma vlády , ŠUSTOVÁ, Jana. In *Otázky_ustavko* [online].,2006-2-18 [cit. 2011-11-28]. Dostupné z WWW: <pravo.wz.cz/ust/data/otazky_ustavko-b.doc>.

4. Dekrety prezidenta republiky týkající se postavení Němců v Československu

Od konce roku 1938 až do podzimu 1945 stál československý prezident Edvard Beneš v čele prozatímní vlády, nejprve v exilu ve Velké Británii, po návratu do vlasti v Praze. V komplikované situaci, kdy neexistoval svobodně zvolený parlament, jenž by přijímal zákony, vydal 143 tzv. dekretů. V několika málo z nich, vydaných během roku 1945, vyhlásil zabavení majetku sudetských Němců, kteří se v roce 1939 podílela na podpoře invaze hitlerovských vojsk. Právě tito občané, považované za kolektivní strůjce neštěstí, stáli za myšlenkou do Německa a Rakouska.⁴⁹

Dekrety si rozdělíme dle jejich dopadnu na dvě skupiny. Ta první vypovídá o tom, jakým způsobem se nahlíželo na německé občany. Pro druhou skupinu je stěžejní majetek, tedy jeho konfiskace.

---

⁴⁹ BLAIVE, Muriel. K „Benešovým dekretům“: o co vlastně jde?. In BLAIVE, Muriel; MINK, Georges. *Benešovy dekrety*. Praha : Dokořán, 2003. s. 19.

4.1 Dekrety prezidenta republiky týkající se občanství osob německé národnosti

Jak jest známo, německá menšina v Československu měla být odsunuta. Nejprve bylo zapotřebí vyřešit otázku jejího občanství. Podrobně se této problematice věnovalo hned několik dekretů.

Dekret prezidenta republiky 16/1945 Sb. ze dne 19. června 1945 o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech Prvním v pořadí v němž byly dekrety vydávány je ten s pořadovým číslem 16, Dekret prezidenta republiky ze dne 19. června 1945 o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech. Tento dekret se zabíral proviněním jak nacistů, tak i jejich spolupracovníků z řad československých občanů.

*„Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) byl členem organizací: Die Schutzstaffeln der Nationalsozialistischen Deutschen Arbeiterpartei (S.S.), nebo Freiwillige Schutzstaffeln (F. S.), nebo Rodobransy, nebo Szabadcsapatok, nebo jiných zde nejmenovaných organizací podobné povahy, trestá se, nedopustil-li se činu přísněji trestného, za zločin těžkým žalářem od pěti do dvaceti let a za okolností zvláště přitěžujících těžkým žalářem od dvaceti let až na doživotí“.*⁵⁰

*„Kdo v téže době byl činovníkem nebo velitelem v organizacích Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (NSDAP) nebo Sudetendeutsche Partei (SdP) nebo Vlajka, Hlinkova nebo Svatoplukova Garda, nebo v jiných fašistických organizacích podobné povahy, trestá se, nedopustil-li se činu přísněji trestného, za zločin těžkým žalářem od pěti do dvaceti let“.*⁵¹

Dekret pamatoval na zločiny proti hlavě státu, zločiny proti osobám a propagaci nacismu v médiích. *„Podle tohoto dekretu bude potrestán i cizinec, jenž se dopustil zločinu, uvedeného v § 1, nebo některého ze zločinů, uvedených v §§ 4 až 9 v cizině,*

---

⁵⁰ Dekrety prezidenta Edvarda Beneše. In Poslanecká sněmovna *Poslanecká sněmovna* [online]. 2006 [cit. 2011-11-28]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/docs/laws/dek/161945.html>>.

⁵¹ Dekrety prezidenta Edvarda Beneše. In Poslanecká sněmovna *Poslanecká sněmovna* [online]. 2006 [cit. 2011-11-28]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/docs/laws/dek/161945.html>>.

*dopustil-li se jich na československém státním občanu nebo na československém veřejném nebo soukromém majetku“.*⁵²

Dekret prezidenta republiky č. 33/1945 Sb. o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské

*„Vycházel z teorie, že z hlediska československého práva státní občanství československé u osob německé a maďarské národnosti přetrvalo po celou dobu války a teprve tímto dekretem je ČSR propustila ze státního svazku“.*⁵³

Tato myšlenka vychází z neuznání pomnichovského právního vývoje. Tudíž bylo nutné za československou stranu definovat, že se většina sudetských Němců stala po roce 1938 občany Říše. Tento dekret též vymezil fakt, za jakých okolností lze zachovat československé občanství a na jakém základě je možné jej znovu nabýt. *„Zachováno zůstalo občanství těm osobám, které prokázaly, že zůstaly ČSR věrný – například se účastnily bojů proti nacismu v československých i spojeneckých jednotkách nebo v domácím odboji. Za prokázání věrnosti československému státu se pokládala i činnost v emigraci, financování odboje apod.“*⁵⁴

Další možností zachování občanství bylo prohlášení se v době zvýšeného ohrožení republiky za Čechy či Slováky. Zde se poukazuje na problém, kdy němečtí antifašisté museli dokazovat své konání v zájmu zachování československého státu, nestačilo pouze to, že se nijak nepodíleli na aktivitách, které by Československu neškodily. Navíc už od počátku muselo být čelním představitelům jasné, jak bude náročné zbavit všechny německé občany československého státního občanství, aby posléze dokázali svou loajalitu. A tím spíše museli počítat již od samého počátku s křivdami, k nimž bude v rámci tohoto kolektivního zbavení občanství docházet.

---

⁵² Dekrety prezidenta Edvarda Beneše. In Poslanecká sněmovna *Poslanecká sněmovna* [online]. 2006 [cit. 2011-11-28]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/docs/laws/dek/161945.html>>.

⁵³ JECH, Karel. Ediční úvod. In KUKLÍK JR., Jan ; MIKULE, Vladimír. *Němci a Maďaři v dekretch prezidenta republiky*. Brno : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR; Doplněk, 2003. s. 60.

⁵⁴ JECH, Karel. Ediční úvod. In KUKLÍK JR., Jan ; MIKULE, Vladimír. *Němci a Maďaři v dekretch prezidenta republiky*. Brno : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR; Doplněk, 2003. s. 61.

4.2 Dekrety prezidenta republiky týkající se majetku

Mohlo by se zdát, že majetek odsunutých Němců byl součástí válečných reparací vůči Německu. Navíc se československé republice podařilo vyjednat na konferenci v Paříži zvláštní reparační dohodu. Majetek sudetských Němců nebyl zahrnut do systému válečných reparací. V té době se totiž uvádělo, že sudetští Němci zavdali z 90% příčinu k rozbití státu.⁵⁵

Nyní se podíváme na jednotlivé dekrety, díky nimž bylo možné zabavit sudetoněmecký majetek jeho původním majitelům.

Dekret prezidenta republiky 5/1945 Sb. ze dne 19. května 1945 o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů

*„Za osoby národnosti německé nebo maďarské jest považovati osoby, které při kterémkoliv sčítání lidu od roku 1929 se přihlásili k německé nebo maďarské národnosti nebo se staly členy národních skupin nebo útvarů nebo politických stran, sdružujících osoby německé nebo maďarské národnosti“.*⁵⁶

Dekret prezidenta republiky z 21.6. 1945 č. 12/1945 Sb., o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa.

*„S okamžitou platností a bez náhrady se jím konfiskoval pro účely pozemkové reformy zemědělský majetek, jenž je vlastnictvím, mj. všech osob německé národnosti, bez ohledu na státní příslušnost“.*⁵⁷

---

⁵⁵ STANĚK, Tomáš. *Odsun Němců z Československa 1945 – 1947*. Praha : Academia, 1991. Zkonfiskovaný majetek, s. 350-352.

⁵⁶ Dekrety prezidenta Edvarda Beneše. In Poslanecká sněmovna *Poslanecká sněmovna* [online]. 2006 [cit. 2011-11-28]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/docs/laws/dek/161945.html>>.

⁵⁷ JECH, Karel. Ediční úvod. In KUKLÍK JR., Jan ; MIKULE, Vladimír. *Němci a Maďaři v dekretěch prezidenta republiky*. Brno : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR; Doplněk, 2003. s. 80.

Dnes nemá dekret již žádné působnosti, protože byl konfiskován majetek, jenž osoby nabyly do doby jeho účinnosti. Tudíž v dnešní době není sebemenší důvod jakkoli požadovat jeho zrušení.

Dekret prezidenta republiky č. 108/1945 Sb., o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy. *„Konfiskoval se jím bez náhrady (pokud se tak již nestalo např. podle dekretu č.12/1945) pro Československou republiku majetek nemovitý i movitý, zejména i majetková práva (jako pohledávky, cenné papíry, vklady, nehmotná práva), který ke dni faktického skončení německé okupace byl a nebo ke dni 30.10.1945 ještě je ve vlastnictví:*

1. *německých právnických osob*
2. *fyzických osob německé národnosti“*⁵⁸

Dekrety ponechávají pouze ten majetek, jenž je nezbytný k ukojení životních potřeb. Tento dekret se nadále zabýval přerozdělením konfiskovaného německého a maďarského majetku na české občany

---

⁵⁸ JECH, Karel. Ediční úvod. In KUKLÍK JR., Jan ; MIKULE, Vladimír. *Němci a Maďaři v dekretch prezidenta republiky*. Brno : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR; Doplněk, 2003. s. 85.

4.3 Dekrety a odsun Němců z Československa

Lze namítat, že dekrety prezidenta republiky se nevztahují jednoznačně k odsunu Němců z Československa, jelikož tento akt upravovala primárně Postupimská konference. Nelze ovšem popřít, že česko-německé vztahy byly do značné míry ovlivněny odsunem německého obyvatelstva z Československa. Proto se záměrně budeme této problematice věnovat.

Je především nutné zmínit ještě jeden dekret, který sice nespátřil ve své finální fázi světlo světa, ale rozhodně si nezaslouží opomenutí. Původně měl doslovně stanovit i odsun německého obyvatelstva. Ale vzhledem k tomu, že se Beneš zmítal v jednáních s vítěznými velmocemi, od kterých neměl definitivní vyjádření ohledně odsunu, tak byl tento akt vypuštěn. Ačkoli znění dekretu o vnitřním osídlení mluví zcela jasně.⁵⁹

Dekret prezidenta republiky ze dne 17. července 1945 o jednotném řízení vnitřního osídlení.

Návrh spočíval v návratu území původnímu obyvatelstvu, v slovanském slova smyslu. V tomto návrhu dochází k propojení s dekretem č. 33/1945 Sb. o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské. Ten, kdo si na základě dekretu č. 33 zachoval československé státní občanství byl vyloučen z odsunu.⁶⁰

Na tento akt navazuje další dekret a to s pořadovým číslem 137/1945 o zajištění osob, které byly považovány za státně nepřizpůsobivé, v době revoluční stanoví: *„Zajištění (zatímní zajištěním) ve smyslu tohoto dekretu a jiných zákonných ustanovení nelze rozuměti soustředění cizích státních příslušníků, provedené příslušným úřadem na*

---

⁵⁹ MANDLER, Emanuel. *Benešovy dekrety*. Praha : Nakladatelství Libri, 2002. Legislativa etnické čistky, s. 88-89.

⁶⁰ MANDLER, Emanuel. *Benešovy dekrety*. Praha : Nakladatelství Libri, 2002. Legislativa etnické čistky, s. 90.

*určitých místech k účelům pozdějšího odsunu. Takovéto soustředění lze prováděti bez jakéhokoli omezení“.*⁶¹

Ačkoli není možné se přímo odvolávat na konkrétní dekret, na jehož základě byla německá menšina odsunuta. Ve dvou výše zmíněných dekretech můžeme pozorovat dostatečný základ pro odsun Němců.

---

⁶¹ MANDLER, Emanuel. *Benešovy dekrety*. Praha : Nakladatelství Libri, 2002. Legislativa etnické čistky, s. 91.

4.4 Vysídlení německé menšiny a další poválečné běsy

Poprvé se vyslovil k problematice vysídlení na základě etnických skupin antropolog a etnolog Georges Montadon během první světové války. Na základě vypracovaného memoranda, které přednesl na první Konferenci o národnostech v Lausanne. Součástí jeho návrhu byl plán, aby hranice států byly vytyčovány v souladu s etnickými hledisky, přičemž transfer určitých etnických skupin uvnitř těchto států zajistí jejich stabilitu. Obyvatelstvo, kterého se dohodnuté přesuny týkaly, žilo v agrárních oblastech, a vyznačovalo se hlubokým vztahem k půdě, takže muselo být k odchodu z území nuceno, část drastickým násilím.⁶²

Edvard Beneš se na základě svých zkušeností obával vypuknutí dalších střetů po válce s českými Němci, což by mohlo vést k občanské válce. Chtěl jednou pro vždy vyřešit problémy, jenž sebou neslo soužití českého národa s Němci. A řešením byl odsun německé menšiny.

Jednání o možnostech odsunu řešil zejména s britským ministrem zahraničí Edenem. Nutno podotknout, že Britové přistupovali k celé otázce se značnou opatrností. *„Transfer obyvatelstva takového rozsahu by byl ohromný podnik. V poválečné Evropě nebude některým opatřením tohoto rázu pravděpodobně možno zabránit, ale pokus se nebude dbát na jejich řádné a pokojné provádění, velmi snadno by se mohlo stát, že Češi a Poláci budou německé menšiny vyhánět ze svého středu násilím“.*⁶³

Příprava odsunu s sebou nesla již od samého počátku problémy s nastavením kritérií, která se navíc neustále stupňovala. Mezi tato kritéria patřilo například československé státní občanství před rokem 1938, aktivní a soustavný boj proti německé státní moci,

---

⁶² HOUŽVIČKA, Václav. *Návraty sudetské otázky*. Praha : Karolinum, 2005. Geneze odsunu sudetských Němců, s. 246.

⁶³ BRÜGEL, Johann W. *Češi a Němci*. Praha : Academia, 2008. Vyslovily velmoci souhlas?, s. 207.

jehož cílem bylo znovuobnovení ČSR, pronásledování a věznění německými orgány, přihlášení se k české nebo slovenské příslušnosti po roce 1938 a mnohá další.⁶⁴

Řada českých politiků se předháněla v silných výrocích na adresu Němců. Místopředseda vlády J. David v Liberci vyhlásil: „*Nyní nastala historická chvíle, kdy se zbavíme jednou provždy staleté přítěže německých menšin u nás*“.⁶⁵

Samotný odsun provází řada dohadů i kontroverzí. Bezesporu v jeho průběhu docházelo k řadě výstupům, které nelze nijak hájit. Navíc je nutno zmínit, že odsunem v našem kontextu není myšlen pouze organizovaný přesun německého obyvatelstva, nýbrž i zběsilé vyhánění krátce po skončení války. První organizovaný odsun se totiž uskutečnil až v lednu 1946.⁶⁶

Mezi nejznámější neorganizované přesuny německého obyvatelstva došlo v Jihlavě, Příbrami a především ten, jenž se odehrál v Brně. Získal přívísko pochodu smrti. Jednalo se dle pramenů o vysídlení 20 000 Němců, některé zdroje uvádějí počet až 30 000. Za oběť mu padlo na 469 německých občanů. I když toto číslo není konečné, protože řada účastníků pochodu zemřela během improvizovaného pobytu na rakouském území.⁶⁷

Poválečné krutosti se však netýkaly pouze německých přesunů, ale i koncentrování obyvatel německé národnosti na předem určených místech, kde byli bez jakéhokoli soudu zabiti.

---

⁶⁴ SCHNEIDER, Uwe. Němečtí antifašisté v ČSR v roce 1945, jejich situace na konci války vysídlení do sovětské okupační zóny v Německu. In KOKOŠKA, Stanislav; OELLERMANN, Thomas. *Sudetští Němci proti Hitlerovi*. Praha : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2008. s. 149.

⁶⁵ STANĚK, Tomáš. *Odsun Němců z Československa 1945 – 1947*. Praha : Academia, 1991. Německé obyvatelstvo v Československu v roce 1945, s. 59.

⁶⁶ STANĚK, Tomáš. *Odsun Němců z Československa 1945 – 1947*. Praha : Academia, 1991. Organizovaný odsun a postavení německého obyvatelstva v letech 1946-1947, s.169.

⁶⁷ STANĚK, Tomáš. *Odsun Němců z Československa 1945 – 1947*. Praha : Academia, 1991. Německé obyvatelstvo v Československu v roce 1945, s. 75-76.

Masakr v Postoloprtech se udál v červnu 1945. Československá armáda shromáždila v místních kasárnách tisíce Němců. Z toho bylo 763 osob zastřeleno, mezi nimi i pět chlapců ve věku od 12 do 15 let.⁶⁸

Nebo vyprávění pamětníků, kdy příslušníci SS i vojáci byli zapalováni jako lidské pochodně. Nejdřív byli pověšeni, následně politi benzínem a pak zapáleni.⁶⁹

I Terezín, který se stal místem německých hrůz našel své uplatnění v poválečném běsnění. H.G. Andler popsal Terezín následovně: „*Do ‚Malé pevnosti‘ byli sváženi čeští Němci i Němci, kteří uprchli z Říše. Byli mezi nimi jistě tací, kteří se v letech okupace něčím provinili, avšak většina včetně mnoha dětí a výrostků sem byla zavřena jen proto, že šlo o Němce. Jen proto, že byli Němci..? Tato věta zní strašlivě známě – jen slovo ‚Židé‘ bylo nahrazeno slovem ‚Němci‘.*“⁷⁰

Netřeba uvádět dalších příkladů. Akce, kdy se českoslovenští občané pasovali do role lidových soudců nad Němci bylo velké množství. I když se našli i mezi politiky tací, kteří tyto excesy omlouvali. K. Šedivý se vyjádřil následovně: „*Jestliže se v průběhu květnové revoluce a krátce po ní vyskytly případy nepřiměřené tvrdosti, je nutno je chápat jako bezprostřední reakci na všechno, čím čeští lidé trpěli během okupace doma nebo v Říši ze strany Němců.*“⁷¹

Akt vysídlení byl do budoucna tím, co skutečně zasáhlo vývoj česko-německých vztahů. A jak už jsme zmínili, dekrety sice tuto problematiku zcela neupravily, ale opomenout tuto součást poválečného vývoje není možné.

---

⁶⁸ Brněnský pochod smrti. In: *Historie Moravy* [online]. 10.5.2010 [cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://promoravia.blog.cz/1005/brnensky-pochod-smrti>

⁶⁹ GLOTZ, Peter, Vyhnaní, Praha-Litomyšl: Nakladatelství Paseka, 2006. Vyhnaní – pravá ukázka národnostní čistky, s. 159.

⁷⁰ GLOTZ, Peter. Vyhnaní, Praha-Litomyšl: Nakladatelství Paseka, 2006. Vyhnaní – pravá ukázka národnostní čistky, s. 161.

⁷¹ STANĚK, Tomáš. *Odsun Němců z Československa 1945 – 1947*. Praha : Academia, 1991. Německé obyvatelstvo v Československu v roce 1945, s. 85.

5. Dekrety v česko-německých vztazích do roku 1989

V této kapitole se zaměříme na významné smlouvy, deklarace a prohlášení mezi Československou republikou, Německou spolkovou republikou (NSR) a Německou demokratickou republikou (NDR) v poválečné době. Tuto dobu značně poznamenal nástup komunistů k moci. Kdy vztah k soukromému vlastnictví byl dosti specifický. Znázorňovalo se na všech frontách, proto majetek odsunutých nečinil režimu absolutně žádný problém. A komunistická ideologie nedovolila dlouhých čtyřicet let ani náznak toho, že by se mohla tato otázka řešit. Neopomeneme ani vznik sudetoněmeckých vysídleneckých organizací, jelikož právě tato uskupení se budou v po roce 1989 hlasitě hlásit o slovo.

5.1 Smlouvy a prohlášení

První poválečné smlouvy se týkaly zejména styků mezi Sovětským svazem a Spojenými státy. Kteří společně komunikovali v rámci přerozdělení Evropy mezi vítězné mocnosti. Po roce 1948 se totiž jak Československá republika, tak i Německo nacházejí v takřkajíc pasivní pozici. Dostalo se do područí Sovětského svazu a Německo bylo rozděleno na dvě části, sovětskou NDR a spojenci spravovanou NSR.

Prohlášení ministrů zahraničních věcí SSSR, Albánie, Československa, Polska, Rumunska, Maďarska, a Německé demokratické republiky (tzv. Pražská smlouva) z roku 1950

Toto prohlášení bylo jakousi agresivní rétorikou proti USA, Velké Británii a Francii. SSSR se obával záměrů zmiňovaných velmocí na opětovném rozmachu Německa.⁷²

Deklarace vlády Československé republiky a prozatímní vlády Německé demokratické republiky z roku 1959

Tato deklaráce v sobě skrývala poselství míru, brojila zejména proti imperialismu s válce. Zmínka padla i o odsunu Němců z území Československa. „*Oba naše státy nemají žádné vzájemné územní nebo hraniční nároky a jejich vlády zdůrazňují, že provedený odsun Němců z Československé republiky je nezměnitelný, spravedlivý a je definitivním řešením*“.⁷³

Zde můžeme sledovat rétoriku Sovětského svazu, jasně a nekompromisně se staví proti jakýmkoli otázkám ohledně sudetských Němců. Vztahy mezi Československem a NSR byly na bodě mrazu ve srovnání s NDR, se kterou Československo hojně navazovalo styky, jak jinak než za vydatné podpory Sovětského svazu. „*Teprve roku 1958 žádá*

---

⁷² HAJDU, Vavro; LÍSKA, Ladislav; ŠNEJDÁREK, Antonín. *Německá otázka 1945 - 1963*. Praha : Nakladatelství politické literatury, 1964. Dokumenty k německé otázce, s. 277 - 281.

⁷³ HAJDU, Vavro; LÍSKA, Ladislav; ŠNEJDÁREK, Antonín. *Německá otázka 1945 - 1963*. Praha : Nakladatelství politické literatury, 1964. Dokumenty k německé otázce, s. 270.

⁷⁴ HAJDU, Vavro; LÍSKA, Ladislav; ŠNEJDÁREK, Antonín. *Německá otázka 1945 - 1963*. Praha : Nakladatelství politické literatury , 1964. Dokumenty k německé otázce, s. 474.

předseda vlády Československé republiky V. Široký o navázání diplomatických vztahů“.⁷⁴

Prohlášení československé vlády k návrhu vlády SSSR na svolání mírové konference a uzavření mírové smlouvy s Německem

Podivné je, že do okamžiku, kdy SSSR posvětil uzavření mírové smlouvy, ba ho inicioval nebyla uzavřena mírová smlouva mezi Československem a NSR.⁷⁵

5.1.1 Pražská smlouva 1973

„Pražská smlouva je označení pro Smlouvu o vzájemných vztazích mezi Československou socialistickou republikou a Spolkovou republikou Německa . Smlouva byla podepsána 11. prosince 1973 v Praze, v platnost vstoupila 19. července 1974 a ve vyšla ve Sbírce zákonů ČSSR pod č. 94/1974 Sb.“.⁷⁶

Hlavní myšlenkou této dohody bylo stanovit postoj Německa, uznávajíc neplatnost Mnichovské dohody. Dalšími kroky je odmítnutí násilí a uznání nedotknutelnosti hranic.⁷⁷

---

⁷⁵ HAJDU, Vavro; LÍSKA, Ladislav; ŠNEJDÁREK, Antonín. *Německá otázka 1945 - 1963*. Praha : Nakladatelství politické literatury , 1964. Dokumenty k německé otázce, s. 515- 518.

⁷⁶ Pražská smlouva. In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 10.2.2007, last modified on 27.11.2011 [cit. 2011-11-28]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pra%C5%BESk%C3%A1_smlouva>.

⁷⁷ Pražská smlouva. In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 10.2.2007, last modified on 27.11.2011 [cit. 2011-11-28]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pra%C5%BESk%C3%A1_smlouva>.

5.2 Spolky německých občanů po II. světové válce

Prvním pokusem o vytvoření ryze sudetoněmeckého vysídlelecké organizace bylo v červnu 1945 založení Pomocného střediska pro uprchlíky ze sudetských území. Uskupení se věnovalo zejména pomocí uprchlíkům v bavorské oblasti. Od počáteční pomoci vyvstaly otázky, proč se dostali uprchlíci do tíživé sociální situace a viníkem bylo shledáno celkem jednoduše Československo. Protože americké okupační úřady zakazovaly politickou činnost uprchlických a přesídleleckých organizací, bylo středisko také brzy zrušeno.⁷⁸

„Následovalo první politické činné uskupení, 14. července 1947 vzniklo Pracovní společenství k ochraně sudetoněmeckých zájmů. „ V roce 1955 došlo k přejmenování pracovního společenství na Sudetoněmeckou radu, označovanou za „domovskopolitické grémium národní skupiny“.⁷⁹ Tento spolek funguje do dnešních dnů.

Postupně vznikalo několik dalších sudetoněmeckých organizací. Mezi nejvýznamnější patřily tři, Witikobundem, Ackermannova obce a Seligerova obce. Tyto organizace si uvědomovaly, že jejich roztržitost nenese ovoce a potřebné síly dosáhnou pouze za předpokladu společného působení. Diskuze se vedly ohledně formy, kterou měl budoucí sjednocený spolek zastávat. Zda by měl působit jakožto oficiální exilová vláda a nebo zda se má formovat v zájmový spolek. Odpověď na sebe nenechala dlouho čekat, 21. dubna 1948 vzniklo Sudetoněmecké krajanské sdružení (Sudetendeutsche Landsmannschaft/SL).⁸⁰

U jeho zrodu stál Lodgman von Auen, nacistický předák, který si nezdal v pracovním nasazení vůči českému národu s Konrádem Henleinem. Jeho základní

---

⁷⁸ HRUŠKA, Emil. *Sudetoněmecké kapitoly*. Praha : BMSS-START, 2008. Sudetoněmecký landsmanšaft, s. 210.

⁷⁹ HRUŠKA, Emil. *Sudetoněmecké kapitoly*. Praha : BMSS-START, 2008. Sudetoněmecký landsmanšaft, s. 211.

⁸⁰ HRUŠKA, Emil. *Sudetoněmecké kapitoly*. Praha : BMSS-START, 2008. Sudetoněmecký landsmanšaft, s. 209-217.

programové prohlášení z roku 1949 je platné dodnes. „Jedná se o tzv.: Eichstättskou adventní deklaraci, která formulovala zásady „sudetoněmecké evropské politiky“, a jež byla přijata z iniciativy starých nacistů, sdružených ve Witikobundu. V deklaraci, jejímž hlavním autorem byl Walter Brand, mimo jiné stojí: *„Naším nezadatelným požadavkem je návrat vlasti v jeho jazykových hranicích z roku 1937... Jde o nastolení udržitelného poměru mezi Německem a jeho západoslovanskými sousedy. Předpokladem také pro to by byla připravenost Čechů a Poláků vrátit vyhnaným Němcům jejich vlast“*.⁸¹

SL hrála do karet vzestupná tendence odsunutých krajanů, kteří se chtěli scházet a diskutovat. První sudetoněmecký den se konal za účasti 20 000 vyhnanců. *„Pro srovnání, v roce 1961 na srazu v Kolíně nad Rýnem již bylo 380 000 účastníků. Masové srazy vyhnanců, jichž se v devadesátých letech zúčastňovalo stále okolo 100 000 lidí, poskytují SL politickou legitimitu a současně zvyšují jeho váhu na německé polické scéně“*.⁸² V jeho čele stanuly převážně lidé z okolí Konráda Henleina. *„Walter Brand, spiritus rector heuinleinovského hnutí; Walter Becher, někdejší přívrženec Kameradschaftsbundu a člen NSDAP; Friedrich Brehm, bývalý SS-Sturmbannführer“*.⁸³

Mluvčí SL se vyjádřil ohledně poslání organizace: *„jde o pouhé právo usadit se ve vlasti a zahrnuje především práva včetně přiměřeného zadostiučinění...Ostatně u práva na vlast není v žádném případě rozhodující otázka, kolik lidí by takového práva skutečně využilo. Pokud však neexistuje právo na návrat, trvá stav vyhnání“*.⁸⁴

---

⁸¹ HRUŠKA, Emil. *Sudetoněmecké kapitoly*. Praha : BMSS-START, 2008. Sudetoněmecký landsmanšaft, s. 214.

⁸² HOUŽVIČKA, Václav. *Návraty sudetské otázky*. Praha : Karolinum, 2005. Vyhnanci v poválečném Německu, s. 336

⁸³ HRUŠKA, Emil. *Sudetoněmecké kapitoly*. Praha : BMSS-START, 2008. Sudetoněmecký landsmanšaft, s. 215.

⁸⁴ HRUŠKA, Emil. *Sudetoněmecké kapitoly*. Praha : BMSS-START, 2008. Sudetoněmecký landsmanšaft, s. 217.

Nyní se podíváme na stanovy sudetoněmeckého Landsmanšaftu. Jednotlivé body se od dob jeho vzniku měnily pouze nepatrně. Dne 7. května v Mnichově vznikl Sudetoněmecký program, tzv. 20 bodů, který byl přijat Spolkovým shromážděním SL.

Zaměříme se pouze na nejdůležitější části Sudetoněmeckého programu. První část programu se týkala shrnutí událostí, které předcházely přijetí dekretů prezidenta republiky. My budeme věnovat pozornost části druhé.

„Bod č.11. „Nejen sudetští Němci, nýbrž i německý národ ve svém celku se nikdy nesmíří s vyhnáním sudetských Němců z jejich staleté vlasti. Stejně tak se nesmíří s tím, že českému národu byla odeprána svoboda a nezávislost. Volání po spravedlnosti a sebeurčení pro všechny a po „revizionizmu pro svobodu“ nebude nikdy více umlčeno.“

Bod č.12. V souladu s Chartou vyhnanců odmítáme jakékoli myšlenky na pomstu a odvetu. Neuznáváme žádnou kolektivní vinu českého národa za naše vyhnání a posuzujeme všechny osoby podle toho, co si dnes myslí o vyhnání a o co se dnes zasazují. Výtku revanšismu můžeme proto s dobrým svědomím odmítnout, avšak nezřekneme se obnovení porušeného práva a zadostiučinění za škody způsobené vyhnáním.

Bod č.13. Od spolkové vlády očekáváme, že nikdy nepřijme vyhnání a vyvlastnění více než 3 milionů německých státních občanů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku a že naopak bude jejich práva v každém směru účinně zastupovat. To platí též v případě navázání diplomatických styků

Bod č.15. Přihlašujeme se taktéž k přirozenoprávnímu nároku každého člověka na nerušené usazení ve svém právoplatném bydlišti, jakož i k právu národů a etnických rasových a náboženských skupin na nerušené usazení ve zděděných osídlených oblastech (právo na vlast). V našem případě tím rozumíme právo sudetoněmecké skupiny na návrat do své vlasti...“⁸⁵

---

⁸⁵ NĚMEČEK, Jan , et al. *Cesta k dekretům a odsunu Němců*. Praha : Litera Bohemica; Baronet, 2002. Češi a Němci ve společném státě 1918-1947, s. 137.

6. Dekrety v česko-německých vztazích po přijetí deklarace

Po roce 1989 vyvstala před politiky a odborníky nová éra. Ta, která otevírala témata, jenž byla po čtyřicet let mimo oblast zájmu. Prvním, kdo vyjádřil myšlenku omluvy vůči německému obyvatelstvu za možná příkoří v poválečné době byl Václav Havel. Za což sklídl několikrát kritiku. Ovšem to bylo jen jakési zvolání do tmy. Bylo zapotřebí položit česko-německé vztahy na pevnějším základě.

6.1 Smlouva o dobrém sousedství

První smlouva po roce 1989, jenž měla položit základ rozvoji budoucích vztahů. Roku 1992 vznikla Smlouva o dobrém sousedství. Vznikla za součinnosti Dr. Helmuta Khola a Hanse-Dietricha Genschera, kteří vystupovali za německou stranu a zástupci Československa Václava Havla a Jiřího Dienstbiera.

Důležitým bodem bylo uznání německé strany, že český stát nikdy nepřestal od roku 1918 existovat. „*Potvrzující Smlouvu ze dne 11. prosince 1973 o vzájemných vztazích mezi Spolkovou republikou Německa a Československou socialistickou republikou také ohledně nulity mnichovské dohody z 29. září 1938*“.⁸⁶

Další podstatnou částí byl článek č. 10 této smlouvy, který určoval postoj Německa k vstupu České a Slovenské Federativní Republiky do EU. „*Spolková republika Německo bude podporovat úsilí České a Slovenské Federativní Republiky o vytvoření podmínek pro její plné začlenění do Evropských společenství*“.⁸⁷ Smlouva se nijak nezaobírala majetkovými vztahy mezi oběma zeměmi.

---

⁸⁶ Smlouvy o dobrém sousedství. In: *Velvyslanectví Spolkové republiky Německo v Praze* [online]. 2011 [cit. 2011-12-10]. Dostupné z: <http://www.prag.diplo.de/Vertretung/prag/cs/03/Deutsch_tscheschiche_Beziehungen/seite_vetrag_gute_nachbarschaft_cz.html>.

⁸⁷ Smlouvy o dobrém sousedství. In: *Velvyslanectví Spolkové republiky Německo v Praze* [online]. 2011 [cit. 2011-12-10]. Dostupné z: <http://www.prag.diplo.de/Vertretung/prag/cs/03/Deutsch_tscheschiche_Beziehungen/seite_vetrag_gute_nachbarschaft_cz.html>.

6.2 Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím vývoji

Tímto pravým základem pro česko-německé vztahy se stala Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji. Tato deklarace měla udělat tlustou čáru za křivdami minulosti mezi českým a německým státem. K podpisu došlo roku 1997 v Praze, za účasti, tehdejšího ministra za Českou republiku Václavem Klausem, jeho německým protějškem spojovým kancléřem Helmutem Kholem a ministry zahraničí obou zemí.⁸⁸

Stěžejními body bylo uznání odpovědnosti za dějinné události před Mnichovskou dohodou až po konec II. světové války. *„Německá strana přiznává odpovědnost Německa za jeho roli v historickém vývoji, který vedl k Mnichovské dohodě z roku 1938, k útěku a vyhánění lidí z československého pohraničí, jakož i k rozbití a obsazení Československé republiky. Lituje utrpení a křivd, které Němci způsobili českému lidu nacionálněsocialistickými zločiny. Německá strana vzdává čest obětem nacionálněsocialistické vlády násilí a těm, kteří této vládě násilí kladli odpor. Německá strana si je rovněž vědoma, že nacionálněsocialistická politika násilí vůči českému lidu přispěla k vytvoření půdy pro poválečný útěk, vyhánění a nucené vysídlení“.*⁸⁹

Prolomení ledů nastalo i na české straně, která vyjádřila lítost nad poválečným odsunem. *„Česká strana lituje, že poválečným vyháněním, jakož i nuceným vysídlením sudetských Němců z tehdejšího Československa, vyvlastňováním a odnímáním občanství bylo způsobeno mnoho utrpení a křivd nevinným lidem, a to i s ohledem na kolektivní charakter přisuzování viny. Zejména lituje excesů, které byly v rozporu s elementárními humanitárními zásadami i s tehdy platnými právními normami, a nadto lituje, že bylo na*

---

⁸⁸ Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím vývoji In: *Velvyslanectví České republiky v Berlíně* [online]. 12.01.2007 [cit. 2011-12-10]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/berlin/cz/vzajemne_vztahy/cesko_nemecka_deklarace_o_vzajemnych.html>.

⁸⁹ Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím vývoji In: *Velvyslanectví České republiky v Berlíně* [online]. 12.01.2007 [cit. 2011-12-10]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/berlin/cz/vzajemne_vztahy/cesko_nemecka_deklarace_o_vzajemnych.html>.

základě zákona č. 115 z 8. května 1946 umožněno nepohlížet na tyto excesy jako na bezprávné a že následkem toho nebyly tyto činy potrestány“.⁹⁰

Nejdůležitější myšlenkou této deklarace bylo jakési definitivní uzavření minulých křivd. S tím, že nejdůležitější je dívat se společně do budoucnosti. „*Obě strany proto prohlašují, že nebudou zatěžovat své vztahy politickými a právními otázkami pocházejícími z minulosti“.*⁹¹

Tím, že obě země chtěly pokročit vpřed daly vzniknout česko-německému fondu budoucnosti. Do nějž měly obě strany vložit příspěvek, ze kterého se měly financovat společné aktivity.

Deklarace prodloužila působení komise historiků. „*Obě strany se shodují v tom, že historický vývoj vztahů mezi Čechy a Němci zejména v první polovině 20. století vyžaduje společné zkoumání, a proto se zasazují za pokračování dosavadní úspěšné práce česko-německé komise historiků“.*⁹²

---

⁹⁰ Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím vývoji *In: Velvyslanectví České republiky v Berlíně* [online]. 12.01.2007 [cit. 2011-12-10]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/berlin/cz/vzajemne_vztahy/cesko_nemecka_deklarace_o_vzajemnych.html>.

⁹¹ Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím vývoji *In: Velvyslanectví České republiky v Berlíně* [online]. 12.01.2007 [cit. 2011-12-10]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/berlin/cz/vzajemne_vztahy/cesko_nemecka_deklarace_o_vzajemnych.html>.

⁹² Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím vývoji *In: Velvyslanectví České republiky v Berlíně* [online]. 12.01.2007 [cit. 2011-12-10]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/berlin/cz/vzajemne_vztahy/cesko_nemecka_deklarace_o_vzajemnych.html>.

7. Dekrety v přístupových jednáních do EU

Dekretům prezidenta republiky byla věnována velká pozornost, ať už na poli českém, tak i mezinárodním. I když uplynulo od jejich přijetí více než šedesát let, stále vyvolávají kontroverze. Ačkoli v dnešní době již dávno nic neovlivňují a jsou takřkajíc právně mrtvé.

Čas od času se ovšem vynoří jako vděčné a neutuchající téma. Po dlouhé době byly hojně probírány se vstupem České republiky do Evropské unie.

V této kapitole nahlédneme na jednání ohledně dekretů v Evropském parlamentu, kde ačkoli dekrety nebyly součástí přístupu, tak se jim věnovalo velké množství času. Navíc způsobily hned několik politických roztržek a medializace údajného problému s dekrety na sebe nenechala dlouho čekat.

7.1 Boj o dekrety na poli Evropského parlamentu

Vstup České republiky jako by se stal důvodem pro jakési zúčtování. Ať už s německou, maďarskou či rakouskou stranou. Dekretům se měla věnovat otázka zejména morální, jelikož otázka majetková by s sebou nesla otevření úplně nové kapitoly, která by se dotýkala v obrovském rozsahu řady zemí.

To, že byly dekrety zataženy do debaty ohledně vstupu do Evropské unie se dalo očekávat. Reálné podoby se dočkal tento problém v rámci rezoluce, v níž se Evropský parlament vyjadřoval k hodnotící zprávě Evropské komise z roku 1999. Pro Český stát se tato krátká věta předznamenala úskalí, s nimiž se bude nadále v rámci přístupových jednání potýkat. *„Evropský parlament vyzývá českou vládu, aby v duchu smířlivých výroků prezidenta Havla, zrušila přežívající zákony a dekrety z let 1945 a 1946, pokud se týkají vyhoštění individuálních etnických skupin z bývalého Československa“.*⁹³

---

⁹³ TELIČKA, Pavel, BARTÁK, Karel. *Kterak jsme vstupovali*. Praha-Litomyšl: Paseka, 2003. Benešovy dekrety – komplikace na závěži dějin. s.178-179.

7.1.1 Je Česká republika hodna Evropské unie?

Prvním problémem se kterým se který s sebou nesly dekrety prezidenta republiky bylo, že se interpretace odsunu německé menšiny z Československa byla po vůli komunistickému režimu po roce 1948. „*Druhou významnou rovinou, která byla při diskuzích v Evropském parlamentu rovněž tematizována, byla skutečnost, že formulace a aplikace dekretů je jedním z mnoha průvodních jevů doby, jejíž základní rozměr tvořilo násilí. Řada diskutujících si byla vědoma toho, že vzniku dekretů nelze porozumět bez znalosti nacistických plánů na přesídlování a likvidaci celých společenství ve střední Evropě, které jim předcházely. Samotný fakt, že se jednalo o záležitosti zatížené takto závažným historicko-politickým významem, zásadně rozšiřoval rámec běžné politické parlamentní debaty*“.⁹⁴

Diskuze se vedla mnoha směry, ale nejdůležitější otázkou na půdě Evropského parlamentu se stala ta ohledně jejich existence není v rozporu s právem. A též bylo zapotřebí zjistit, zda nejsou překážkou v případném vstupu České republiky do Evropské unie.

„*Zatímco v roce 1999 Evropský parlament českou vládu zcela jednoznačně vyzýval k tomu, že zrušila zákony a dekrety vztahující se k ..vyhánění jednotlivých etnických skupin*“, o rok později přivítali titíž poslanci pouhou skutečnost, že česká vláda má v úmyslu „*přezkoumat, zda jsou zákony a dekrety Benešovy vlády (...) v rozporu s platným právem Evropské unie a kodaňskými kritérii*“.⁹⁵

O zrušení dekretů prezidenta republiky zasazovala zejména rakouská strana, díky čemuž došlo i k nemalým slovním přestřelkám s tehdejším premiérem České republiky Milošem Zemanem. Kdy dokonce Zeman označil sudetské Němce za „Hitlerovu pátou kolonu“. Jeho prohlášení ohledně sudetských Němců byla povětšinou nešťastná a ještě více rozdmýchávala už tak napjaté vztahy.

---

⁹⁴ DOMNITZ, Christian. *Zápas o Benešovy dekrety před vstupem do Evropské unie*. Praha : Dokořán, 2007. Debata o prezidentských dekretech v Evropském parlamentu, s. 25.

⁹⁵ DOMNITZ, Christian. *Zápas o Benešovy dekrety před vstupem do Evropské unie*. Praha : Dokořán, 2007. Debata o prezidentských dekretech v Evropském parlamentu, s. 33.

Na druhou stranu rakouští představitelé vyvolávali svou rétorikou nevoli, zejména na české straně. Jörg Haider, známý rakouský populist a prokládal: „*Kladou-li židovští emigranti požadavky, pak je, abych tak řekl, odškodnění nekonečné. Požadují-li sudetští Němci totéž od rakouské vlády, aby prosadila jejich požadavky na odškodnění vůči českým úřadům, pak se říká, že je třeba už jednou udělat čáru za dějinami*“.⁹⁶

Problémem samotným nebyl jakýsi nesoulad dekretů s právem EU, jednalo se spíše o politické hašteření ohledně legitimacy odsunu. Byly vnímány jako podklady pro organizovanou genocidu, jak znělo z úst několika politiků. A řešil se též problém, jenž se vyskytne několikrát v budoucnosti. Tím bylo zpochybňování legitimacy Edvarda Beneše dekrety vydávat.⁹⁷

Z dekretů se vystavěl problém nebývalých rozměrů a vzbuzoval velkou nesmiřitelnost mezi zúčastněnými národy. Málokdy se našla mezi představiteli států na opačných stranách zájmu projevil náznak smíru.

Ke slovu se dostává starý známý, spolek Landsmanšaft, kterému se mohl znovu zviditelnit. Nastalá situace mu umožnila další provokace. SL uměl rozvířít vody i daleko od Evropy. „*Předsednictvo SL vyzvalo 6. 7. 99 své členy, aby se domáhali odškodnění za ztracený majetek také prostřednictvím hromadných žalob u amerických soudů*“.⁹⁸ Ačkoli spolek vyvíjel silnou nátlakovou akci, aby všemožně znepřijemnil českému návratu vstup do struktur EU lze jeho výstupy považovat za bouři ve sklenici vody.

---

⁹⁶ RATHKOLB, Oliver. Potlačování a instrumentalizace vyhnání sudetských Němců a jeho opožděná recepce v Rakousku. In BLAIVE, Muriel; MINK, Georges. *Benešovy dekrety*. Praha : Dokořán, 2003. s. 103.

⁹⁷ KUKLÍK, Jan. Tzv. Benešovy dekrety z právně-historické perspektivy. In BLAIVE, Muriel; MINK, Georges. *Benešovy dekrety*. Praha : Dokořán, 2003. s. 57.

⁹⁸ MACHÁČEK, Pavel. Nebezpečné výpravy landsmanšaftu do lesa paragrafů. In BLAIVE, Muriel; MINK, Georges. *Česko-německé vztahy*. Praha : Dokořán, 2003. s. 45.

Ovšem objevily se i kladné osobnosti, jenž se dokázaly povznést nad emoce. V dubnu 2002 navštívil Prahu Günter Verheugen a podepsal s českým premiérem Milošem Zemanem společné prohlášení. V němž bylo zdůrazněno nesmíme zapomenout na „hrůzy druhé světové války“, že je ale „samotnou podstatou evropské integrace pokračovat dále směrem k budoucnosti a již se nezabývat křivdami let minulých. Přímo k prezidentským dekretům se vyjádřilo prohlášení ve smyslu, že pokud by byly posuzovány nynějšími standardy – ale ony patří k historii.⁹⁹

---

⁹⁹ DOMNITZ, Christian. *Zápas o Benešovy dekrety před vstupem do Evropské unie*. Praha : Dokořán, 2007. Debata o prezidentských dekretech v Evropském parlamentu, s. 39.

7.1.2 Rozhodnutí

Diskuze na poli Evropského parlamentu jako by se zdály nekonečné. Aby bylo možno dojít k usnesení, zpracoval zpravodaj Jürgen Schröder návrh. „*Schröder se ve velké míře řídil stanoviskem komisaře pro rozšíření, a tak dekrety označil rovněž za nezbytné pro další existenci českého státu, jako komplex morálně-politických problémů a jako záležitost, která nemá být součástí jednání o vstupu České republiky do unie*“.¹⁰⁰

V následujících měsících téma debaty o dekretěch odvíjelo především od zákazu diskriminace: 13. června parlament schválil usnesení, jenž přikazovalo České republice zrušení těch částí dekretu, jež měly diskriminační účinky v současnosti a tím by odporovaly evropskému právu. V diskusi, která předcházela samotnému jednání o vstupu, bylo slyšet z několika stran, že diskuze o prezidentských dekretěch nabyla takových rozměrů, že představuje překážku pro rozšíření unie. Günter Verheugen hovořil o „zásadní souvislosti mezi touto otázkou a úspěchem rozšíření“ a britský sociální demokrat Simon Murphy mluvil o „*těch, kteří vracejí do hry nevyřešené historické problémy, aby tak stavěli nové překážky*“. Murphy ještě podotkl, že souhlas Čechů se vstupem do Evropské unie je jenom díky debatě o prezidentských dekretěch o šest procent menší než dříve.¹⁰¹

Stejně střízlivé stanovisko zastával i Rakušan Hannes Swoboda: „*ani rozporuplná minulost není důvodem k blokování*“ a že on sám vnímá problémy spojené s debatou o dekretěch jako *cosi, co se dá překonat*“.¹⁰²

---

¹⁰⁰ DOMNITZ, Christian. *Zápas o Benešovy dekrety před vstupem do Evropské unie*. Praha : Dokořán, 2007. Debata o prezidentských dekretěch v Evropském parlamentu, s. 41.

¹⁰¹ DOMNITZ, Christian. *Zápas o Benešovy dekrety před vstupem do Evropské unie*. Praha : Dokořán, 2007. Debata o prezidentských dekretěch v Evropském parlamentu, s. 42-43.

¹⁰² DOMNITZ, Christian. *Zápas o Benešovy dekrety před vstupem do Evropské unie*. Praha : Dokořán, 2007. Debata o prezidentských dekretěch v Evropském parlamentu, s. 54.

30. září 2002 spatřila světlo světa Froweinova zpráva. Obsahem této zprávy bylo zjištění, že v přistoupení České republiky do Evropské unie nejsou dekrety žádnou překážkou.¹⁰³

Opadly tedy vášně a bylo možné se konečně posunout dále. V prosinci 2002 došlo konečně k důležitému milníku. V Kodani byla Česká republika doporučena ke vstupu do EU. K tomuto symbolickému ukončení dosavadních rozepří se vcelku výstižně vyjádřil poslanec Klaus Hänsch: *„Činit z česko-německého dialogu o vyhnání sudetských Němců jakýsi vzorový příklad bych považovala za přemrštěné (...). Ne, jedná se zde o zcela jistě o bilaterální, nikoli celoevropskou otázku (...). Možná, že má nějaké evropské pozadí, ale zájem o tuto diskusi mezi ostatními Evropany je jen okrajový“*.¹⁰⁴

---

¹⁰³ TELIČKA, Pavel ;BARTÁK, Karel. *Kterak jsme vstupovali*. Praha-Litomyšl: Paseka, 2003. Benešovy dekrety – komplikace na závěji dějin, s. 197.

¹⁰⁴ DOMNITZ, Christian. *Zápas o Benešovy dekrety před vstupem do Evropské unie*. Praha : Dokořán, 2007. Debata o prezidentských dekretch v Evropském parlamentu, s. 54.

8. Budoucnost dekretů v česko-německých vztazích

Po vstupu České republiky do Evropské unie se diskuze ohledně dekretů utišila. Samozřejmě se občas spatří světlo světa. Nejčastěji v kontextu, kdy se občané chtějí domáhat svých domnělých práv nejen u českých soudů, ale i soudů mezinárodních. Dále se budeme věnovat otázkám, které by mohly nadále zasahovat do česko-německých vztahů.

Ota Filip, spisovatel a dopisovatel do Frankfurter chtěl napsat článek do německých novin ku příležitosti výročí deseti let od přijetí Deklarace. Odpověď přišla od vedoucího politické rubriky, že zcela na Deklaraci zapomněl, kdyby mu nebyla Filipem připomenuta: „*A že i kdyby si na ni vzpomněl, tak dnes, kdy Česká republika je členem NATO a pevně zakořeněna ve sjednocené Evropě a kdy na kvalitativně od doby před deseti lety odlišné vztahy mezi Berlínem a Prahou nemají nepoučitelní pánové z vedení sudetoněmeckého Landsmanšaftu už vliv, považuje za zbyteční se dnes vývojem ve sjednocené Evropě překonanou deklarací zabývat*“.¹⁰⁵

Když si nastíníme otázku, jakým směrem se vyvíjí současný SL, více než šedesát let po vysídlení, tak nám musí nutně přijít na mysl, že již nemůže nikam dále kráčet. A skutečně se od svého založení potýká s tím, s čím vlastně i dekrety prezidenta republiky. Stal se přežitkem. Generace, na níž SL stavěl, vymírá.

Stal se vůdčí sudetoněmeckou organizací a také oficiálním řečníkem odsunutých Němců. A také se tvářil jako jakýsi monopol na určování pravdy.

---

¹⁰⁵ FILIP, Ota. Zapomenutá nebo překonaná deklarace? : Mrtvé téma?. In *Česko-německá deklarace*. Praha : CEP, 2007. s. 161.

8.1 Restituce a jejich zákonná úprava po roce 1989

Než přistoupíme k samotným restitucím, nahlédneme na zkonfiskovaný majetek po německém obyvatelstvu v číslech, abychom si dokázali představit o jak ohromném hodnotě majetku se pojednává.

*„V pohraničí bylo zkonfiskováno 1 306 941 ha zemědělské a 648 135 ha lesní půdy (na zemědělské bylo postiženo 238 563 vlastníků). Ve vnitrozemí českých zemí se zkonfiskovalo celkem 98 129 ha zemědělské půdy“.*¹⁰⁶

Konfiskace se netýkala ovšem pouze nemovitostí, rovněž se jednalo o automobily, menší živnosti, cennosti...V podstatě vše, co nebylo Němcům dovoleno vzít s sebou při odsunu. Do prosince 1946 měly národní výbory starající se o konfiskaci drobných živností, domků, parcel a movitých věcí odevzdat Fondu národní obnovy výtěžky z prodeje a pronájmu movitých konfiskátů. Do konce roku odvedla pouhá jedna třetina obcí tyto peníze a jednalo se o částku 301 943 700 Kčs. Jen za prodej bytových svršků se byl předpokládán zisk na 7,5 miliardy Kčs. Cena zabavených automobilů se odhadovala na 700 miliónů Kčs.¹⁰⁷

---

¹⁰⁶ STANĚK, Tomáš. *Odsun Němců z Československa 1945 – 1947*. Praha : Academia, 1991. Zkonfiskovaný majetek, s. 346.

¹⁰⁷ STANĚK, Tomáš. *Odsun Němců z Československa 1945 – 1947*. Praha : Academia, 1991. Zkonfiskovaný majetek, s. 350-352.

8.1.1 Federální shromáždění a počátek legislativního vymezení restitucí

Federální shromáždění přistoupilo ke kroku, kterým si chtělo legislativně určit, jakým směrem se bude ubírat v případě případných restitucí.

*„Federální shromáždění přijalo zákonné úpravy sledující částečnou nápravu majetkových křivd způsobených občanům v období minulého režimu od 25.2.1948 do 1.1. 1990 (zejména zákon č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, zákon č. 229/1991 Sb. o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku). K tomu Ústavní soud vyslovil, že je věcí suverénního rozhodnutí státu, zda přistoupí k restitucím, a pokud tak učiní, v jakém rozsahu budou majetkové křivdy odčiňovány; stanovení počátku rozhodného období datem 25. 2. 1948 se opírá o rozumné a objektivní důvody, když zákonodárce byl nucen jasně vymezit časovou hranici, za kterou již v zásadě nelze jít bez nebezpečí dalšího řetězení odškodnění až do doby předmnichovské republiky či dále“.*¹⁰⁸ Z tohoto usnesení je právě patrné, že se Federální shromáždění obávalo zejména restitučních řízení ze strany poškozených, kterých se dotkl dekret č. 12 a 108/1945

Výjimku, na kterou se vztahovalo toto usnesení tvořily pouze případy, kdy bylo v rozhodném období využito dekretu 12 a 108/1945 ke zpětné perzekuci německých obyvatel. Dále se mohli odvolat němečtí občané žijící na území České republiky, kteří na základě zmíněných dekretů ztratili svůj majetek a nijak se neprovinili proti československému národu.¹⁰⁹

---

¹⁰⁸ MIKULE, Vladimír. Dekrety prezidenta republiky o postavení Němců a jejich dnešní právní význam. In KUKLÍK JR., Jan ; MIKULE, Vladimír. *Němci a Maďaři v dekretch prezidenta republiky*. Brno : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR; Doplněk, 2003. s. 91-92.

¹⁰⁹ MIKULE, Vladimír. Dekrety prezidenta republiky o postavení Němců a jejich dnešní právní význam. In KUKLÍK JR., Jan ; MIKULE, Vladimír. *Němci a Maďaři v dekretch prezidenta republiky*. Brno : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR; Doplněk, 2003. s. 92.

8.1.2 Nález Ústavního soudu

V naší problematice nelze opomenout ani Nález Ústavního soudu České republiky. K Ústavnímu soudu České republiky byl roku 1995 podán návrh na zrušení dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb., o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy.

Návrh byl zamítnut. „*Ve svém návrhu uvedl, že Krajský soud v Ústí nad Labem v rozporu s nyní platným ústavním právem, jakož i v rozporu s ústavním právem platným v roce 1945, prohlásil dekret prezidenta republiky č. 108/1945 Sb., o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy, za platnou součást "našeho právního řádu" a současně prohlásil, že tento dekret je "zákonným aktem, na jehož základě byl majetek konfiskován".*¹¹⁰

Návrh na zrušení dekretu s sebou neslo i napadení z hlediska morálního. Na to soud odpověděl, že v kontextu doby, ve které byly dekry vydávány nešlo o nijak mimořádné prostředky.

„*K tomu třeba dodat, že majetková sankce, jakou je konfiskace nepřátelského majetku nacházejícího se na území Československé republiky, má svůj historický kontext především v tom směru, že Postupimskou dohodou ze dne 2. 8. 1945 bylo rozhodnuto o odsunu německého obyvatelstva nebo jeho části z Polska, Československa a Maďarska do Německa (hlava XIII) a že touto dohodou bylo současně rozhodnuto i o německých reparacích v duchu usnesení jaltské konference, stanovícího, že Německo bude nuceno nahradit, v pokud možno největší míře, škody a útrapy, které způsobilo Spojeným národům, a za něž se německý lid nemůže vyhnout odpovědnosti (hlava IV)*“.¹¹¹

„*Na základě všech uvedených zjištění a úvah dospěl proto Ústavní soud k závěru, že dekret prezidenta republiky č. 108/1945 Sb. byl v době svého vydání nejen legálním, ale*

---

¹¹⁰ Dekrety prezidenta Edvarda Beneše. In Poslanecká sněmovna *Poslanecká sněmovna* [online] 2006 [cit. 2011-12-10]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/docs/laws/dek/na1995.html>>.

¹¹¹ Dekrety prezidenta Edvarda Beneše. In Poslanecká sněmovna *Poslanecká sněmovna* [online] 2006 [cit. 2011-12-10]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/docs/laws/dek/na1995.html>>.

také legitimním aktem. Vzhledem k tomu, že tento normativní akt již splnil svůj účel a po dobu více než čtyř desetiletí již nezakládá právní vztahy, a nemá tedy již nadále konstitutivní charakter, nelze dnes, za uvedené situace, zkoumat jeho rozpor s ústavním zákonem nebo mezinárodní smlouvou podle článku 10 Ústavy [čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy České republiky], neboť takový postup by postrádal jakoukoli právní funkci“.¹¹²

---

¹¹² Dekrety prezidenta Edvarda Beneše. In Poslanecká sněmovna *Poslanecká sněmovna* [online] 2006 [cit. 2011-12-10]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/docs/laws/dek/na1995.html>>.

8.2 Restituce zabaveného šlechtického majetku – František Oldřich Kinský

Hrabě Kinský patřil snad k nejznámějším nárokovatelům o navrácení majetku. Pramení to z počtu soudních pří, které byly velmi medializované. Důvodem velkého mediálního zájmu o kauzy hraběte Kinského vyvolávala zejména historický význam staveb a děl a zejména se jednalo o to, že český národ mohl ztratit několik velmi cenných pokladů, jenž pokládal za své. Představa pro řadu lidí z českého národa, že by například palác Kinských, dominanta Staroměstského náměstí by přešel do soukromých rukou je těžko uvěřitelná.

Celá kauza má původ v roce 1942, kdy podědil otec Františka Oldřicha Kinského, Franz Ulrich rodový majetek v dědickém řízení. Tento majetek spravoval před smrtí otec Františka Oldřicha, Ulrich Ferdinand. Byl občanem Říše a aktivním nacistou s kontakty v SdP a NSDAP. V sčítání lidu v roce 1921 se přihlásil k německé národnosti.¹¹³

Dočkal se uznání českého občanství. Což mu mělo usnadnit cestu k vyhraným soudním sporům. František Oldřich Kinský je českým občanem. Městský soud v Praze zrušil rozhodnutí ministerstva vnitra o neplatnosti osvědčení o státním občanství. Kinský požaduje v ČR majetek za 40 miliard korun. Rozhodnutí soudu dokazovala, že Kinský roku 1945 české občanství neztratil. Občanství získal odvozením od původního československého, které na něj přešlo po rodičích.¹¹⁴

Obvodní úřad Prahy 1 v roce 2001 Kinskému vydal osvědčení o státním občanství. Odbor všeobecné správy ministerstva vnitra ho v dubnu 2002 potvrdil. V únoru 2004

---

¹¹³BENDA, Josef. Restituce majetku bývalých šlechtických rodů po roce 1989. Praha : Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2010. s. 383 – 384.

¹¹⁴ Soud: Kinský je českým občanem. *Lidovky.cz* [online]. 2007, [cit. 2011-12-10]. Dostupný z: <http://www.lidovky.cz/soud-kinsky-je-ceskym-obcanem-d20-/ln_domov.asp?c=A070131_181218_ln_domov_znk>.

ministerstvo vnitra Kinského občanství zpochybnilo. Proti rozsudku městského soudu lze podat kasační stížnost.¹¹⁵

Kauza Kinského přerostla až na půdu poslanecké sněmovny. Její předseda Lubomír Zaorálek svolal 1. července 2003 schůzku, na které se jednalo s předsedy poslaneckých klubů a právníky ohledně legislativní pojistky, jenž by do budoucna mohla těmto sporům zamezit. Následovala schůzka Vladimíra Špidly s předsedy politických stran a předsedy senátorského a poslaneckého klubu. Z tohoto jednání vzešla žádost směrem k ministrovi spravedlnosti Pavlovi Rychetskému, aby se obrátil na Nejvyšší soud ČR s tím, aby bylo zformulováno jednotné stanovisko, na jehož základě by soudy postupovali v restitučních sporech. Soudci sice zpracovali stanovisko, které by vylučovalo navrácení majetku, ale nakonec jej neodhlasovali.¹¹⁶

*„9 července 2003 se na Pražském hradě sešli prezident Václav Klaus, premiér Vladimír Špidla a předsedové obou komor parlamentu ČR Petr Pithart a Lubomír Zaorálek; na jednání se shodli, že současné restituční hranice platí a za stejně neměnné považují společenskou shodu z 90. let, která se týká období 1938 až 1945 a také let 1948 až 1989“.*¹¹⁷

Známé Kinského spory

„Orlickoústecko (16 žalob) - žádal majetek v hodnotě desítek milionů od města Choceň - mimo jiné zámek s parkem, bývalý špitál, zahradnictví, další budovy a asi 100 hektarů pozemků.

---

¹¹⁵ Soud: Kinský je českým občanem. *Lidovky.cz* [online]. 2007, [cit. 2011-12-10]. Dostupný z: <http://www.lidovky.cz/soud-kinsky-je-ceskym-obcanem-d20-/ln_domov.asp?c=A070131_181218_ln_domov_znk>.

¹¹⁶ BENDA, Josef. Restituce majetku bývalých šlechtických rodů po roce 1989. Praha : Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2010. s. 387.

¹¹⁷ BENDA, Josef. Restituce majetku bývalých šlechtických rodů po roce 1989. Praha : Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2010. s. 387.

Chrudimsko (50 žalob) - žádal zámek a přilehlý park Bažantnice a bývalou zvláštní školu od města Heřmanův Městec, 2,7 ha pozemků od Vápenky Prachovice a Strojíren Prachovice a další majetek Lesů ČR, obcí, firem i jednotlivců.

Děčínsko (46 žalob) - žádal lovecký zámek Tokáň u České Kamenice, dvě budovy v areálu zámku Tokáň, pozemky včetně cest v Jiřetíně pod Jedlovou, restauraci na Jedlové hoře, asi polovinu pozemků v Národním parku České Švýcarsko, hájenku Křížový Buk u České Kamenice, tři domy v České Kamenici, rybník a pozemky včetně cest v Rybníšti, výletní areál v Rynarticích a další majetek obcí, firem i jednotlivců.

Českolipsko (6 žalob) - žádal bývalou provozovnu na výrobu ledu a další majetek města Kamenický Šenov, obce Nový Oldřichov, Povodí Ohře, Pozemkového fondu a Lesů ČR.

Litoměřicko - žádal pozemky od Lesů ČR a Pozemkového fondu a 35 arů pozemků od obce Martiněves.

Kladensko (33 žalob) - žádal zámek v Budenicích na Kladensku, cesty, lesy, 9 ha pozemků a objekty v obcích Jarpice a Šlapanice, pozemek 2 ha od zlonické firmy Kahos a 1 ha od cukrovaru ve Velvarech.

Rakovnicko - žádal 32 hektarů lesa na Rakovnicku od společností Lesy České republiky. Kinský po ní požaduje celkem 10 400 hektarů lesů, desítky budov, hájoven i rybníků náležejících k bývalým velkostatkům Zlonice, Česká Kamenice, Choceň a Heřmanův Městec“.¹¹⁸

Po nárocích v jednotlivých částech České republiky přešly žaloby i na majetek náležící státu.

„Žádal palác Kinských na Staroměstském náměstí v Praze, několik stovek uměleckých a historických předmětů. Zatím požádal jen o vrácení mramorové sochy od Emanuela Maxe, která je v prezidentské kanceláři na Pražském hradě“.¹¹⁹

---

¹¹⁸ Znamé Kinského spory. *iDNES.cz* [online].]. © Copyright 1999 – 2011, [cit. 2011-12-10]. Dostupný z: <<http://zpravy.idnes.cz/domaci.aspx?y=domaci/kinsky.htm>>.

¹¹⁹ Znamé Kinského spory. *iDNES.cz* [online].]. © Copyright 1999 – 2011, [cit. 2011-12-10]. Dostupný z: <<http://zpravy.idnes.cz/domaci.aspx?y=domaci/kinsky.htm>>.

O hraběti Kinském bylo slyšet zejména v době porevoluční a to díky velké medializaci jeho restitučních řízení. „*Kinský žádal o vrácení majetku už dříve, například v letech 1948, 1949, 1968, 1977, 1986 a pak po roce 1989*“.¹²⁰ Soudil se o až do své smrti roku 2009, nutno podotknout, že se značným neúspěchem. Předpokládá se, že jeho smrtí spory o majetek nekončí a nadále bude svádět soudní bitvy jeho syn.

---

¹²⁰ Znamé Kinského spory. *iDNES.cz* [online].]. © Copyright 1999 – 2011, [cit. 2011-12-10]. Dostupný z: <<http://zpravy.idnes.cz/domaci.aspx?y=domaci/kinsky.htm>>.

8.2.1 Restituce majetku dalších šlechtických rodů

Nyní si představíme několik šlechtických rodů žádajících návrat majetku po svých předcích. V první řadě Colloredo-Mansfeldové, šlechtický rod, jehož kauzy byly hojně medializovány. V soudním řízení dostali zpět zámek na Dobříši. Dále se již roky soudí o zámek v Opočně. Roku 1942 byl zkonfiskován Němci, po roce 1945 připadl na základě Benešových dekretů státu.¹²¹

Ovšem případ Colloredo-Mansfeldů je do jisté míry zvláštní. Jelikož majetek navrácený tomuto rodu byl uzavřen v jejich zájmu, ale pozdější zkoumání ukázalo rozhodnutí soudu jako špatné, neboť neměli mít žádný národ na majetek. Ukázalo se, že například v přátelském duchu navštěvovali říšského protektora Konstantina von Neuratha. Tyto nové skutečnosti mohou vypomoci české straně v budoucích sporech, ale tam, kde již bylo rozhodnuto jako v případě Dobříše, není možné tento spor znova otevírat.¹²²

Hodnota požadovaného majetku rodem Walderone má hodnotu přibližně 3,5 miliardy. Žaloby stále obíhají české soudy, kde procházejí zdlouhavým a často byrokratickým dokazováním a systémem nekonečného odvolávání.¹²³

Šlechtický rod Salmů vlastnil do konce druhé světové války rozsáhlý majetek na jižní Moravě. Nejvyšší správní soud v Brně řeší nejdůležitější otázku, zda byl poslední majitel Hugo Salm československým občanem; rozhodnutí padne na podzim. Loni rozhodl ministr vnitra Stanislav Gross o tom, že Salm československým občanem nebyl a majetek mu byl zabaven podle Benešových dekretů. V roce 1940 totiž získal na vlastní žádost německé občanství. Historici také tvrdí, že byl členem tří nacistických

---

¹²¹ Restituce šlechtického majetku. *IDNES.cz* [online]. © Copyright 1999 – 2011 , [cit. 2011-12-10]. Dostupný z: <<http://zpravy.idnes.cz/domaci.aspx?y=domaci/restituce.htm>>.

¹²² BENDA, Josef. Restituce majetku bývalých šlechtických rodů po roce 1989. Praha : Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2010. s. 477.

¹²³ Restituce šlechtického majetku. *IDNES.cz* [online]. © Copyright 1999 – 2011 , [cit. 2011-12-10]. Dostupný z: <<http://zpravy.idnes.cz/domaci.aspx?y=domaci/restituce.htm>>.

organizací. Po válce sice žádal o československé občanství, než ale řízení skončilo, Salm zemřel a majetek byl zabaven. Nejvyšší správní soud v listopadu 2003 zřejmě definitivně zhatil nároky Salmů na navrácení 7000 hektarů pozemků na Blanensku včetně turisticky oblíbeného zámku v Rájci. Potvrdil totiž rozhodnutí, že Hugo Salm nebyl československým občanem.¹²⁴

Když se podíváme na výše zmíněné příklady vznesených nároků na navrácení zabaveného majetku, tak lze podotknout, že některé snahy o restituci se přímo vymykaly dekretům prezidenta republiky. Samozřejmě jsou případy jako Alexander Kálkony, kterému byl zabaven majetek na základě kolektivní viny. Ovšem pokud žádá o navrácení majetku potomstvo po Karlu Des Fours Walderode, jenž byl dle historických pramenů členem SdP, tak se můžeme bavit o jeho velké troufalosti vznášet jakékoli požadavky. Tzv. Benešovy dekrety byly namířeny zejména proti nacistickým přísluhovačům a lidem, kteří se zapříchili o rozpad republiky. Proto z hlediska etického i právního lze jen těžko navrátit majetky lidem, kvůli nimž byly dekrety prezidenta republiky tvořeny.

---

¹²⁴ Restituce šlechtického majetku. *IDNES.cz* [online]. © Copyright 1999 – 2011 , 10, [cit. 2011-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://zpravy.idnes.cz/domaci.aspx?y=domaci/restituce.htm>>.

9. Závěr

Soužití Čechů a Němců bylo v minulosti velmi složité. Prvně je nutné zmínit základní rozdíl mezi oběma státy, který je patrný do dnešních dnů. Česká republika respektive Československá musela dlouhou dobu bojovat o svoji nezávislost a uznání na mezinárodním poli. Zatímco Německo vždy patřilo mezi lídry Evropy. Československo bylo mladý stát, který doufal v budování příznivé budoucnosti. I přes své velké naděje se dočkal brzkého zániku.

Na řadu přišla nejhorší válka v dějinách lidstva. Československo bylo pohlceno Říší. Sudetští Němci obývající pokořený stát ve valné míře vítali Hitlera jako osvoboditele. Samozřejmě není možné paušalizovat. Ukázalo se, že kdyby se po válce neuchýlil československý národ k posuzování němců na základě kolektivní viny, mohly se česko-německé vztahy vyvíjet ve zcela jiné rovině.

Dekrety prezidenta Beneše měly jednou provždy vyřešit česko-německou otázku. Můžeme se ptát, zda přinesly něco dobrého. Pro německý národ jistě ne. U českého národa je otázka pozitivna dosti diskutabilní. Možná byly jakýmsi logickým vyústěním vypořádávání se s německými křivdami. Beneš se sám opíral o to, že k přípravě dekretů ho vedla vůle lidu, který si neuměl představit soužití s Němci v jednom státě. Stěží můžeme posuzovat vůli národa. Snad převládala kolektivní nálada vedoucí k represivním krokům této velikosti.

Po roce 1989 nastala možnost pro narovnání sousedských vztahů. Stalo se tak zejména díky pádu železné opony. V Československu nastala po čtyřech desítkách let svoboda, Německo se sjednotilo. Sousedé se začali znovu sblížovat. Byla podepsána Deklarace, která měla zlepšující se vztahy proklamovat. Němci se omluvili za hrůzy během války, popřeli Mnichov. Česká strana jim to oplatila lítostí nad vyhnáním sudetských Němců.

Česká republika již není Československo. V Německu jsou stále velké rozdíly mezi západní a východní částí. Soužití je kolikrát složité i vně jednoho státu, jak se má pak

vypořádat se sousedy, když má problém sám se sebou? Naše národy bude zřejmě ještě několik let oddělovat jakási opona. Nemáme toho příliš společného, ale je možné budovat česko-německé vztahy s čistým štítem do budoucna a oprostít se od poukazování na křivdy, které už byly několikrát omluveny. Minulost nelze vzít zpět, omluva řadu činů nenapraví, ale žádný lepší nástroj za provinění s nímž nelze nic fyzicky dělat vymyšlen nebyl.

Křivdy se staly na obou stranách. Českému národu je vyčítáno, že se s těmi svými nedokázal na rozdíl od Německa vyrovnat a udělat za nimi tlustou čáru. Možná, že to vyrovnání a pomyslná tlustá čára je uhájení Dekretů prezidenta republiky před evropským společenstvím, navzdory jejich právní vyhaslosti. Přijali jsme je jako součást našeho historického vývoje.

Seznam literatury

Benešovy dekrety, podtitul: proč vznikaly a co jsou, Emanuel Mandler nakladatelství Libry, Praha, 2002, ISBN: 80-7277-139-6, s.126.

Benešovy dekrety, podnázev: Budoucnost Evropy a vyrovnávání se s minulostí, editoři: Muriel Blaive, Georges Mink, Nakladatelství Dokořán, Praha, 2003, ISBN:80-86569-65-9, s.123.

Bez démonů minulosti, podtitul:Česko-německé vztahy v osudových okamžicích společné minulosti odpovědnost: Karel Richter, Nakladatelství Rodiče, Praha, 2003, ISBN:80-86695-39-5, s.344.

Causa Emil Hácha. TOMÁŠEK, Dušan, KVAČEK, Robert, Themis, Praha, 1995.ISBN: 80-85821-30-3, s. 221.

Cesta k dekretům a odsunu Němců. Jan Němeček (ved. kol.). Litera Bohemica; Baronet, Praha, 2002., ISBN 80-7214-519-3, s.152.

Cesta Čechů a Němců ke dnešku, Pavel Macháček, Nakladatelství Aventinum 2002, ISBN: 80-7151-199-4, s.151.

Češi a Němci 1939 – 1946, Johann Wolfgang Brügel, Nakladatelství Academia, Praha, 2008, ISBN: 978-80-200-1637-9, s.415.

Česko-německá deklarace, podtitul: Deset let poté, sborník textů, CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, editor: Marek Loužek, Praha, 2007, ISBN: 978-80-86547-66-4, s.178.

Česko-německé vztahy 1945 – 2000, Sborník z konference, Kruh občanů České republiky vyhnaných v r. 1938 z pohraničí, Praha 1999, ISBN: 80-23851-30-6, s.92.

Dekrety prezidenta republiky 1940 – 1945, podnázev: Dokumenty II, Karel Jech, Karel Kaplan, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Brno 1995, , ISBN: 80-85270-41-2, s.1071.

Kterak jsme vstupovali, Pavel Telička, Karel Barták, Paseka , Praha-Litomyšl, 2003., ISBN 80-7185-585-5, s.267.

Návraty sudetské otázky, Václav Houžvička, Nakladatelství: Karolinum, 2005, Praha, ISBN: 80-246-1007-8, s.546.

Němci a Maďaři v dekretch prezidenta republiky, podtitul: Studie a dokumenty 1940 – 1945, uspořádal Karel Jech, autoři studií Jan Kuklík, Vladimír Mikule, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Doplněk, Brno 2003, ISBN:80-7239-132-1, s.688.

Německá otázka 1945 - 1963, Vavro Hajdu, Ladislav Liska, Antonín Šnejdárek, Nakladatelství politické literatury, Praha, 1964, ISBN: 25-095-64, s.715.

Německo a Češi, podtitul: Dějiny jednoho sousedství uprostřed Evropy, Ferdinand Seibt, Nakladatelství Academia, Praha 1996, ISBN:80-200-0577-3, s.464.

Odsun Němců z Československa 1945-1947, Tomáš Staněk, Nakladatelství Academia, Praha, 1991, ISBN: 80-200-0328-2, s.536.

Rozumět dějinám, podtitul:Vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848 - 1948. Praha : Gallery, 2002, ISBN 80-86010-55-4, s. 304.

Studie Národohospodářského ústavu Josefa Hlávky, podtitul:Restituce majetku bývalých šlechtických rodů po roce 1989, Josef Benda, Nakladatelství ČVUT, Praha 2010, ISBN: 978-80-86729-61-9, s.571.

Sudetoněmecké kapitoly, Emil Hruška, Nakladatelství BMSS-START, spol. s r.o., Praha, 2008, ISBN: 978-80-86140-49-0, s.269.

Sudetští Němci proti Hitlerovi, Sborník německých odborných studií, Stanislav Kokoška, Thomas Oellermann – editoři, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Praha, 2008, ISBN:978-80-7285-101-0, s.231.

Sudetští Němci v nacistickém státě, podtitul: Politika a nálada obyvatelstva v říšské župě Sudety (1938 – 1945), Volker Zimmermann, Nakladatelství: Prostor, Praha, 2001, ISBN: 80-7260-055-9, s.577.

Vyhánění, podtitul:České země jako poučný případ, GLOTZ, Peter, Nakladatelství Paseka, Praha-Litomyšl, 2006. ISBN: 80-7185-705-X, s.222.

Zápas o Benešovy dekrety před vstupem do Evropské unie, podtitul: Diskuze v Evropském, parlamentu a v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR v letech 2002 - 2003, Christian Domnitz, nakladatelství Dokořán, Praha 2007, ISBN: 978-80-7363-152-2, s.157.

Seznam internetových zdrojů

Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím vývoji
In: *Velvyslanectví České republiky v Berlíně* [online]. 12.01.2007 [cit. 2011-12-10].
Dostupné z:
<http://www.mzv.cz/berlin/cz/vzajemne_vztahy/cesko_nemecka_deklarace_o_vzajemnych.html>.

Dekrety prezidenta Edvarda Beneše. In Poslanecká sněmovna *Poslanecká sněmovna* [online]. 2006 [cit. 2011-11-28]. Dostupné z:
<<http://www.psp.cz/docs/laws/dek/161945.html>>.

Dekrety prezidenta Edvarda Beneše. In Poslanecká sněmovna. *Poslanecká sněmovna* [online]. 1995 [cit. 2011-11-19]. Dostupné z:
<<http://www.psp.cz/docs/laws/dek/u1946.html>>.

Dekrety prezidenta Edvarda Beneše. In Poslanecká sněmovna *Poslanecká sněmovna* [online] 2006 [cit. 2011-12-10]. Dostupné z:
<<http://www.psp.cz/docs/laws/dek/na1995.html>>.

Konečné řešení české otázky. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2006, 28. 11. 2011 [cit. 2012-01-29]. Dostupné z:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Kone%C4%8Dn%C3%A9_%C5%99e%C5%A1en%C3%AD_%C4%8Desk%C3%A9_ot%C3%A1zky

Pražská smlouva. In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 10.2.2007, last modified on 27.11.2011 [cit. 2011-11-28]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pra%C5%B5sk%C3%A1_smlouva>.

Prozatímní ústava ČSR – její změny a forma vlády , ŠUSTOVÁ, Jana. In *Otázky_ustavko* [online]., 2006-2-18 [cit. 2011-11-28]. Dostupné z:
<pravo.wz.cz/ust/data/otazky_ustavko-b.doc>.

Restituce šlechtického majetku. *IDNES.cz* [online]. © Copyright 1999 – 2011 , [cit. 2011-12-10]. Dostupný z:
<<http://zpravy.idnes.cz/domaci.aspx?y=domaci/restituce.htm>>.

Smlouvy o dobrém sousedství. In: *Velvyslanectví Spolkové republiky Německo v Praze* [online]. 2011 [cit. 2011-12-10]. Dostupné z:
<http://www.prag.diplo.de/Vertretung/prag/cs/03/Deutsch__tscheschiche__Beziehungen/seite__vetrag__gute__nachbarschaft__cz.html>.

Soud: Kinský je českým občanem. *Lidovky.cz* [online]. 2007, [cit. 2011-12-10]. Dostupný z: <http://www.lidovky.cz/soud-kinsky-je-ceskym-obcanem-d20-/ln_domov.asp?c=A070131_181218_ln_domov_znk>.

Známé Kinského spory. *iDNES.cz* [online].]. © Copyright 1999 – 2011, [cit. 2011-12-10]. Dostupný z: <<http://zpravy.idnes.cz/domaci.aspx?y=domaci/kinsky.htm>>.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Barbora Freimannová

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: prezenční

Název práce: Dekrety prezidenta republiky a jejich vliv na utváření česko-německých vztahů

Rok: 2012

Počet stran bez příloh: 70

Celkový počet stran příloh:

Počet titulů české literatury a pramenů: 23

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů:

Počet internetových zdrojů: 11

Vedoucí práce: Mgr. Lukáš Novotný M.A., Ph.D.